

365 DIES DE RACISME

SOS RACISME
PER LA IGUALTAT DE DRETS

Memòria 2020.
Servei d'Atenció i Denúncia
de SOS Racisme Catalunya.

-
- 3** DEMANDES TOTALS EL 2020
-
- 4** VULNERACIONS DE DRETS HUMANS
AMB MOTIVACIÓ RACISTA
-
- 5** LA INFRADENÚNCIA
-
- 6** CASOS DE RACISME ASSUMITS
-
- 7** LES VIES D'INTERVENCIÓ
-
- 9** PERFIL DE LES PERSONES ATESES
-
- 10** ÀMBITS ON ES MANIFESTA EL RACISME



10.949

Persones ateses pel SAiD des de 1992.

El Servei d'Atenció i Denúncia de SOS Racisme Catalunya **és un servei gratuït i específic que té com a finalitat atendre persones que han patit una discriminació o un delictes d'odi amb motivació racista.** Els seus objectius són prioritzar la restitució de drets a partir de la resolució del conflicte, reparar el dany reforçant a les persones que s'han vist afectades per una situació de racisme, i identificar problemàtiques per a incidir en la transformació social.

Hi ha moltes persones que pateixen agressions i que són discriminades estructuralment en diferents àmbits de la seva vida a causa del racisme: rebuig social, discriminació en l'accés als drets per part de les administracions, tracte desigual en l'accés a serveis privats, precarietat laboral, criminalització, abusos dels cossos de seguretat i discurs d'odi. **Aquestes ocasions s'agreugen per qüestions legals relacionades amb la llei d'estrangeria, per la por i la desconfiança en les institucions, pel desconeixement de l'entorn, i sobretot per la manca de coneixement dels propis drets i de les eines que tenim per a defensar-los.**

590

Total de
persones
ateses al 2020

Figura 1.
Persones ateses pel SAiD
durant el 2020.

182

Situacions
de racisme

DEMANDES TOTALS 2020.

El 2020 hem atès un total de 590 persones.

418 s'adreçaren per primera vegada a SOS Racisme i 182 d'aquestes situacions han estat identificades com a constitutives de racisme, de les quals **83 no s'han pogut denunciar i 99 han estat denunciades** i, per tant, assumides com a casos nous el 2020. **Hi hem d'afegir els 172 casos que corresponen a anys anteriors** i que encara estan oberts i pendents de resolució.

Malgrat que aquest any ha estat convuls per la situació tan extraordinària que ha provocat la pandèmia del COVID-19, les situacions de racisme han continuat arribant al nostre servei,

236

Demandes ■

83

Sense denunciar ●

99

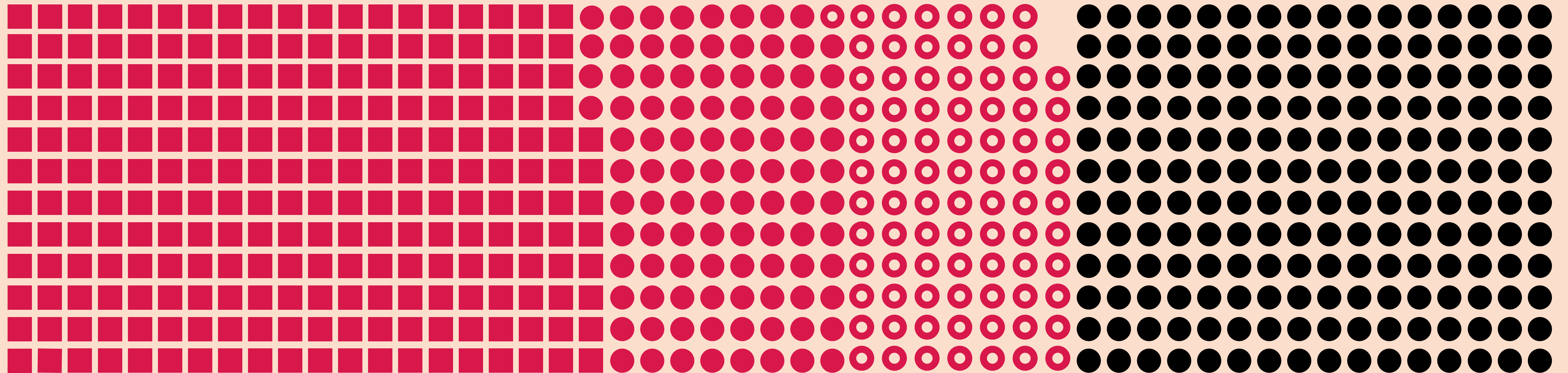
Casos denunciats (assumits) ○

418

Demandes noves

172

Casos d'anys anteriors ●



mantenint la mitjana de casos anuals i de demandes ateses. **Al 2020, s'han assumit 99 casos, en contraposició als 128 casos de l'any anterior.** Malgrat aquest descens en el nombre de casos, hem superat la mitjana que teniem i que es situava al voltant dels noranta casos anuals.

La situació de l'estat d'alarma i el confinament han marcat els àmbits on s'ha donat el racisme i el nivell d'infradenúncia. En aquest sentit cal remarcar que **les demandes durant l'estat d'alarma es van focalitzar en dos àmbits concrets: les actuacions per part dels cossos de seguretat pública i les situacions donades entre veïns.** El confinament domiciliari reduïa les situacions en altres espais.

El SAiD va seguir actiu durant el confinament, entre el 15 de març i el 21 de juny, a pesar de l'augment de les dificultats: realitzant entrevistes (telefòniques en un principi, després virtuals), ampliant les vies de contacte amb el servei, utilitzant una línia més per tenir més disponibilitat i possibilitats de comunicació, a banda del correu, la web i missatgeria instantània. Tot i això, és evident que la situació ha influït també en els resultats de l'informe.

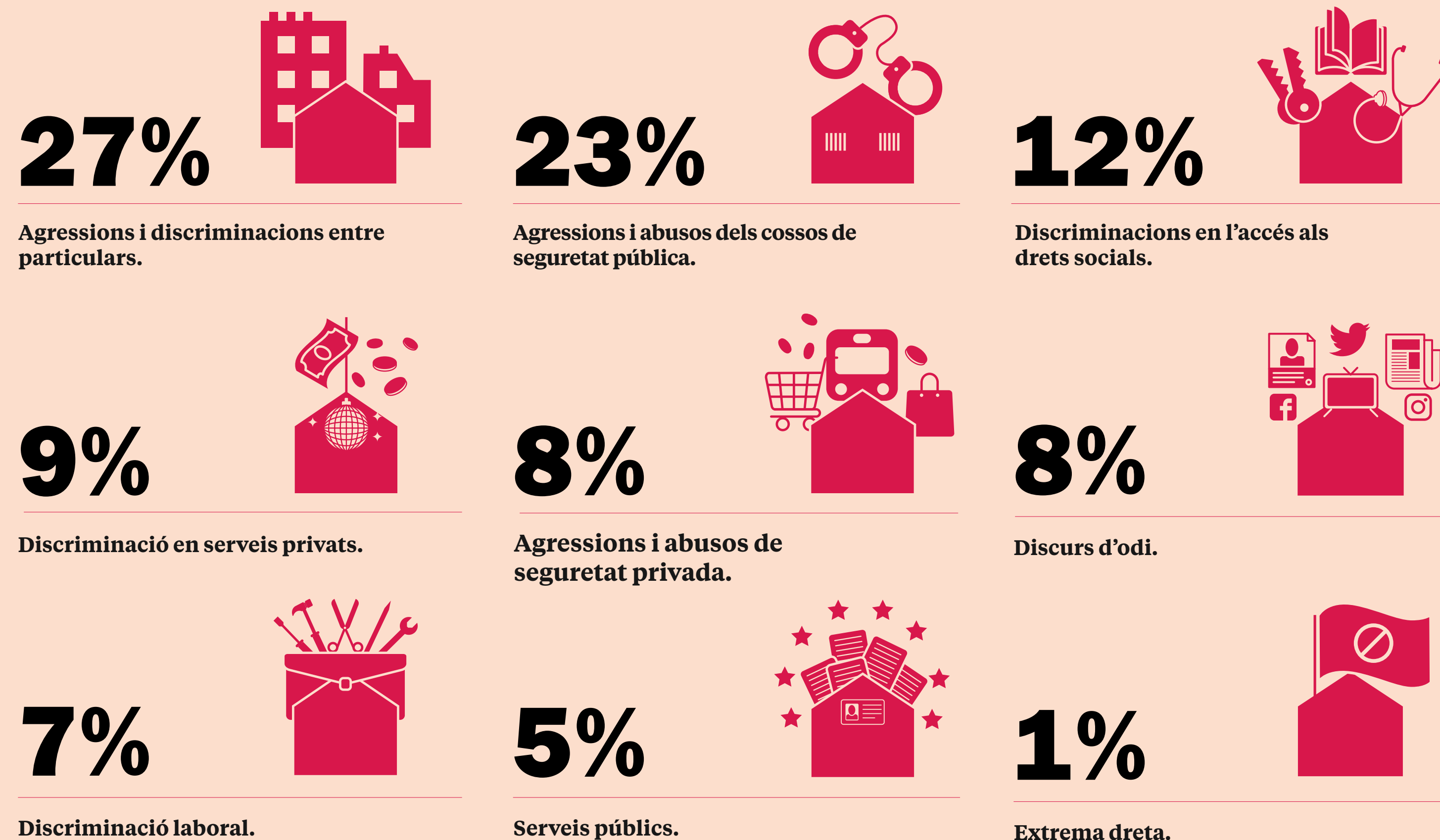
Aquesta crisi sanitària s'afegeix a les anteriors crisis, l'econòmica i la climàtica, i ha fet augmentar les desigualtats, les quals són l'adob més potent per fer proliferar els discursos d'odi que mostren als altres, als diferents, com una amenaça. A la vegada, la vinculació entre la seguretat ciutadana i el control social és una lògica molt perillosa que porta a manifestacions clares de racisme. Per assolir una veritable seguretat, cal assegurar la igualtat de drets. És precisament en situacions de tensió, conflictivitat i excepcionalitat quan els drets han d'estar més garantits i més protegits que mai.

Demandes de situacions de racisme 2020.

De les **182** situacions noves de racisme identificades, el percentatge de situacions no denunciades -un **46%**- és superior al d'altres anys, resultat de la situació de confinament, entre altres motius.

VULNERACIONS DE DRETS HUMANS AMB MOTIVACIÓ RACISTA

Figura 2. Situacions de racisme identificades el 2020. Font: Dades del SAiD.



LA INFRADENÚNCIA

El següent quadre mostra la distribució per tipologies entre les situacions de racisme denunciades i les no denunciades, indicant el nivell d'infradenúncia en cadascuna de les tipologies.

enguany ha augmentat **el percentatge de situacions no denunciades, que han passat del 32% al 46%**. Malauradament, això significa que no hem avançat en l'aplicació del dret a denunciar aquestes situacions ni en la visibilitat d'aquestes vulneracions. El principal motiu pel qual les persones que s'han dirigit al nostre servei no han seguit amb el procés de denúncia és, en un 39% de les situacions, el recel cap el sistema, que genera desmotivació i desconfiança en que la seva denúncia serveixi per alguna cosa.

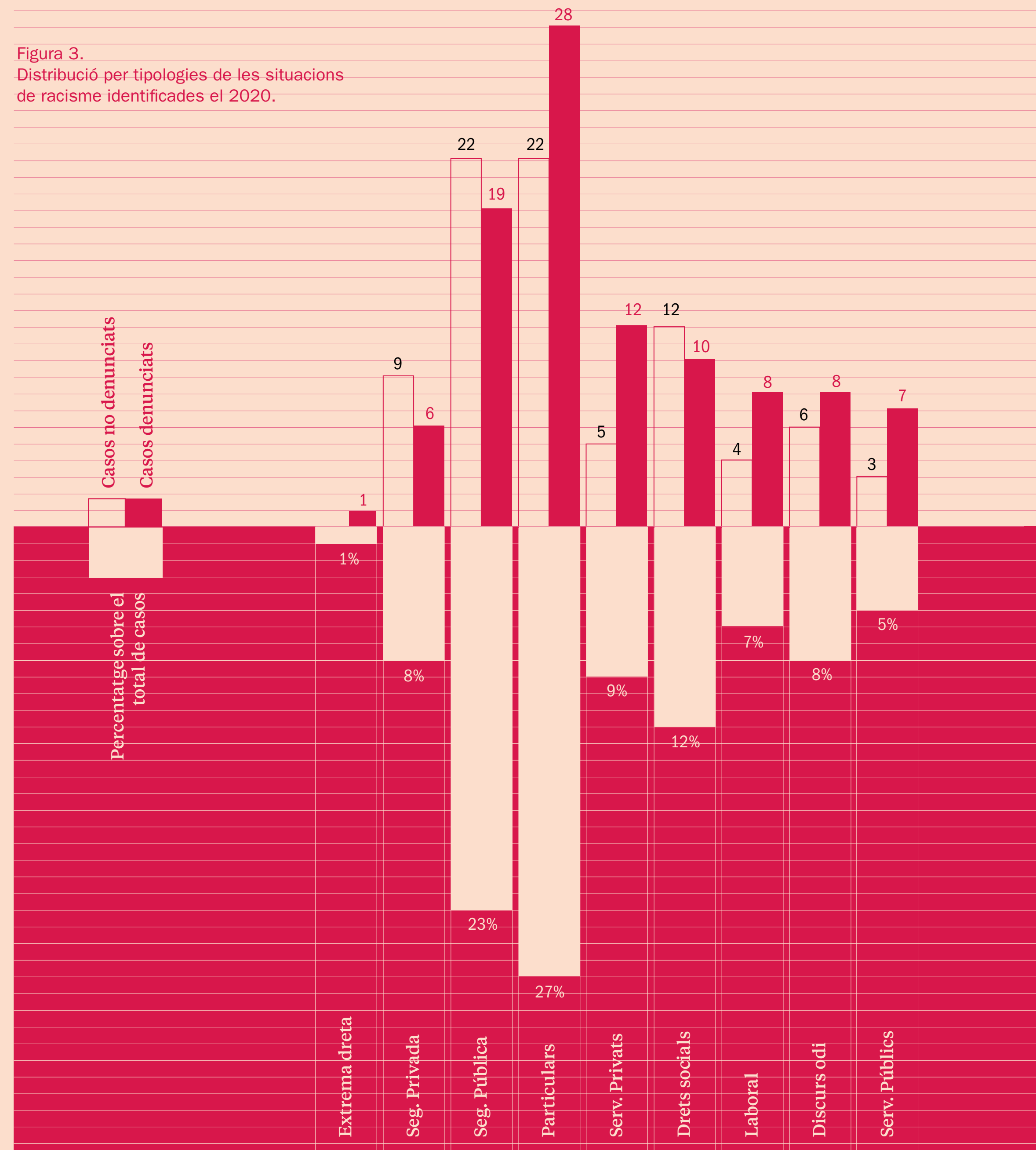
A més, hem identificat un altre element que repercuteix en la no-denúncia de situacions de racisme: la vulnerabilitat d'algunes de les persones que s'adrecen al SAiD. Quan al racisme se suma a un conjunt de situacions complexes relacionades, per exemple, amb la falta de documentació, la precarietat laboral, els problemes d'habitatge, la desocupació o els problemes de salut -situacions que han estat agreujades per la pandèmia- s'incrementen les dificultats per localitzar a la persona denunciant a fi d'iniciar qualsevol

procediment. El 27% de les situacions no denunciades responen a aquesta casuística. És un percentatge molt més elevat que en anys anteriors, conseqüència directa del context provocat per la crisi sanitària, que ha agreujat la vulnerabilitat i les desigualtats de les persones que pateixen racisme.

Per altra banda, la suma de discriminacions i/o altres situacions límit fa que des del SAiD es prioritzi la intervenció des d'una o altra perspectiva i es faci una feina de contenció i d'assessorament en altres àmbits (és el cas del 14% del total de situacions no denunciades).

Les tipologies amb més situacions no denunciades són: abusos i discriminacions per membres de seguretat privada (60%), discriminacions en drets socials (55%), agressions i abusos per part de cossos de seguretat pública (54%) i agressions i discriminacions entre particulars (44%). Aquestes realitats estan relacionades amb la major dificultat per intervenir en aquests àmbits, o bé per la manca de vies d'actuació o per la inacció de l'administració per visibilitzar i donar resposta a aquestes discriminacions. El 2020, l'excepcionalitat del confinament ha dificultat, encara més, la nostra capacitat d'actuació, generant una major impunitat.

Figura 3. Distribució per tipologies de les situacions de racisme identificades el 2020.



CASOS DE RACISME ASSUMITS EL 2020

Discriminació i delictes d'odi racistes durant el 2020.

La primera tipologia en nombre de casos són les discriminacions que es donen **entre particulars**, tant pel que fa a les situacions no denunciades com als casos assumits. S'han identificat un total de 50 situacions, de les quals se n'han assumit 28, i 22 no han pogut ser tramitades.

La segona tipologia, tant en nombre de casos com de situacions de racisme detectades, és la **d'agressions i abusos per part dels cossos de seguretat pública**. En aquesta tipologia hi trobem 19 casos assumits i 22 que no s'han pogut denunciar, sumant un total de 41 situacions de racisme identificades al nostre servei.

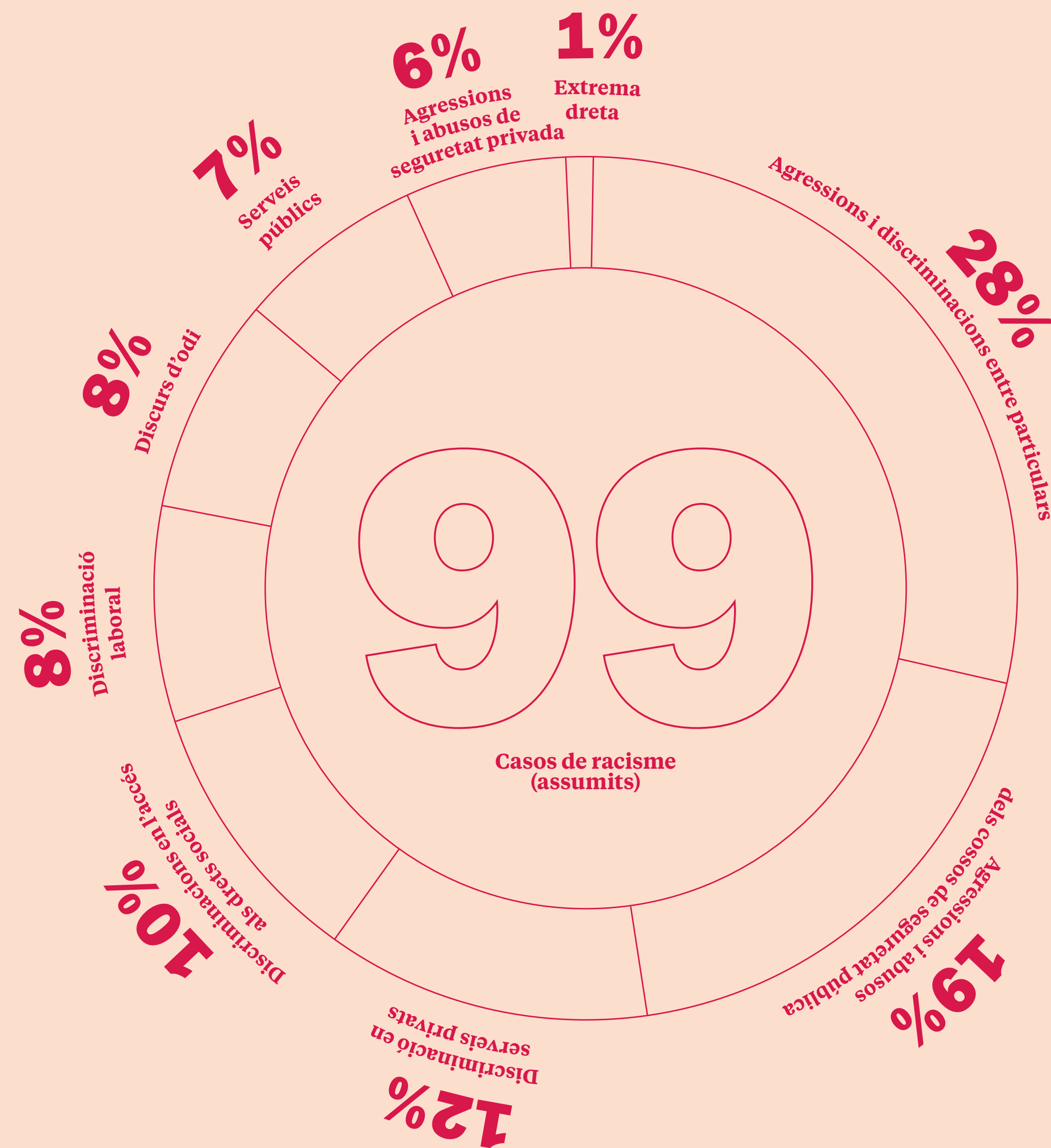
Hi ha hagut un increment d'ambdues tipologies respecte a l'any anterior. La tipologia d'**entre particulars** al 2019 era el 24% dels casos nous i ara al 2020 és un 28%, mentre que la de **cossos de seguretat pública** ha passat del 14% del casos el 2019 al 19% en 2020. La suma d'aquestes dues tipologies són el 50% del total de situacions identificades i el 47% dels casos assumits, qüestió que té una estreta relació amb la situació de confinament.

En canvi, si fem una comparativa del tant per cent de nous casos assumits en la resta de

tipologies respecte l'any anterior, observem un descens en totes elles, qüestió que respon a l'increment de les situacions no denunciades i al fet que es donen en espais la utilització dels quals ha estat reduïda per la situació sanitària. L'exemple més emblemàtic és el cas de les discriminacions per part de **seguretat privada**, que ha passat del 12% el 2019 al 6% en el 2020. Cal remarcar en aquest sentit que hem incorporat una nova tipologia en la classificació, la de **discriminacions produïdes pels serveis públics** -que anteriorment estava incorporada en les discriminacions en l'àmbit dels drets socials- motiu pel que ha disminuït el percentatge d'aquesta darrera tipologia.

Com sempre diem, no podem afirmar que hi hagi més o menys casos de racisme que els anys anteriors. Aquestes dades serveixen per veure *com* es manifesta el racisme. No obstant, volem posar sobre la taula que el confinament i les restriccions han afectat les manifestacions del racisme en diferents àmbits de la vida quotidiana, no per que no es produeixin sinó perquè han estat més difícils de denunciar, incrementant així la infradenúncia i provocant una major invisibilitat.

Figura 4. Casos nous de racisme del 2020.



LES VIES D'INTERVENCIÓ

A partir del 2018 veiem un canvi rellevant en relació amb les vies d'intervenció, que situa la intermediació del Servei com a principal forma d'actuació. El 2018 el 50% dels casos es gestionaven per intermediació del SAiD i el 33% per la via penal. Durant el 2019 el 72% es gestionen per la intermediació del SAiD i el 15% per penal.

Al 2020, hi ha hagut un increment dels casos nous que es porten per la via penal respecte l'any anterior, concretament un 23%, mentre en un 64% dels casos s'ha actuat a través de la intervenció directa del SAiD. Tot i això, la dinàmica que es va iniciar el 2018 amb la disminució de casos on s'actua per la via penal ha seguit tenint continuïtat. Una problemàtica que identifiquem és la manca d'eines de denúncia. Quan existeixen, tanmateix, no són aplicades en una gran majoria de casos.

- **Considerem que la via penal** és una possibilitat que actualment només té recorregut en casos d'agressions o amenaces o quan hi ha un assetjament continuat. Aquest tipus de delictes requereixen moltes condicions per ser provats, cosa que dificulta portar-los endavant. A més de la manca de sensibilitat en l'apreciació del racisme a l'àmbit judicial, aplicar els delictes tipificats a l'article 173, l'article 510 del Codi Penal o l'agreujant de racisme de l'article 22 4t, segueix sent una tasca titànica i força minoritària per part de la justícia. A més, la intervenció per la via penal no és la més adequada per a les qüestions de vulneracions de drets, perquè una sentència judicial, tot i que resolgui a favor de la persona que ha patit el racisme, gairebé mai soluciona el problema.

- **La via administrativa no s'aplica**, tot i existir un marc normatiu que la recull i que la desenvolupa, i no està donant resposta als casos que identifiquem. La càrrega de la prova, igual que en la via penal, es converteix en un gran impediment per iniciar procediments sancionadors. Pel que fa a discriminacions realitzades per immobiliàries, la càrrega de la prova la té l'altra part.

- Una de les opcions, en determinats casos, és **la mediació**, però falten recursos que incorporin el racisme com a element de vulneració de drets en el procés. En la majoria de casos, des de l'administració només es considera que es pot actuar a través d'aquesta via. Encara que és una actuació necessària, sovint la mediació segueix sense dimensionar el racisme. D'altra banda, és un recurs limitat, atès que és un procediment voluntari: si una de les parts no vol participar de la mediació, aquesta no se celebrarà. Malauradament, és una tendència habitual que la part agressora no accedeixi a negociar una sortida meditada al conflicte.

- **La intervenció directa a través del SAiD** (la qual és la via d'actuació majoritària en els últims dos anys pel que fa als casos nous) està també limitada, ja que depèn del posicionament de tots els actors i té poc suport per part de l'administració. Suposa un plus d'acompanyament a la persona afectada i també té un caràcter de contenció. Tot i que en moltes ocasions no s'aconsegueix la restitució del dret vulnerat, vinculada a la resposta de l'altra part, sí que sol

comportar l'enfortiment de la persona. Requereix un treball des d'una perspectiva més comunitària. Cal que avancem en la sistematització d'aquest tipus d'actuació per poder mesurar-ne els resultats.

Tot i que aquestes eines hi són, l'experiència ens porta a la conclusió que, per donar resposta als conflictes de racisme, a més d'actuacions concretes adreçades a les persones afectades, és imprescindible un abordament integral des de l'administració. Per a això, cal el reconeixement de l'existència del racisme des d'una perspectiva estructural i de com s'utilitza com un instrument per la vulneració de drets i l'increment de les desigualtats. Tot i el treball dut a terme els darrers anys, segueix costant entendre el racisme com un problema real que afecta una part important de la nostra població. Trencar aquesta concepció és una feina a llarg termini que, a més, necessita la complicitat de molts actors.

Aquest context impossibilita explorar altres vies d'intervenció de tipus preventiu, restaurador i transformador. Finalment, no intervenir a temps provoca un agreujament del conflicte i genera una major indefensió de les persones implicades.



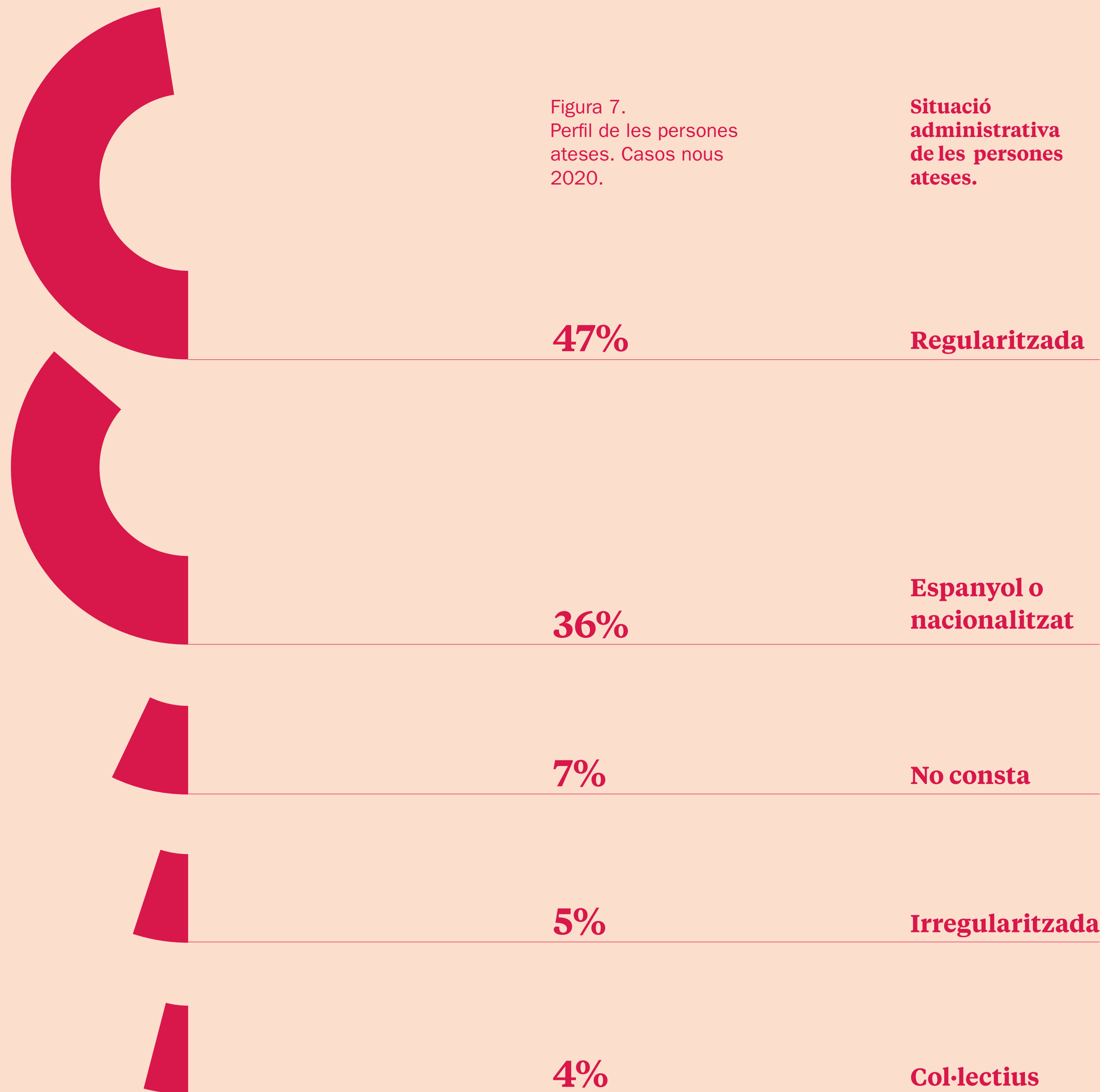
Figura 6.
Númers de casos repartits ens les diferents vies d'intervenció.

PERFIL DE LES PERSONES ATESES

Pel que fa al perfil de les persones que pateixen racisme dels casos nous atesos, un 47% de persones estan regularitzades, mentre que el 36% tenen nacionalitat espanyola. És important remarcar que només un 5% es troben en situació irregular. Aquesta situació ens porta a la conclusió que l'estabilitat administrativa facilita la denúncia d'aquestes situacions, i que no estem identificant un gran nombre de situacions en els col·lectius i grups que són més propenses a patir-les. **Per una banda, aquesta és una deficiència del nostre servei i, per una altra, són aquestes persones les que es troben en una situació de major desprotecció a l'hora de reivindicar els seus drets i decidir-se a denunciar.**

En relació a la distribució per gèneres, ha estat una fita aconseguir incrementar el nombre de dones ateses. Enguany hem arribat al 49% dels nous casos assumits. Aquest és el percentatge més alt assolit fins ara i ha estat el resultat d'una aposta de treball continuat per incidir i fer-nos presents en aquest sector de la població, gràcies també a les col·laboracions amb associacions que treballen directament amb aquest col·lectiu.

En referència a l'origen geogràfic de les persones ateses en els casos nous assumits, el percentatge més alt correspon a persones originàries del Magreb (un 35,8%), seguit de persones d'origen sudamericà (28,4%) i de persones de l'Àfrica Subsahariana (24,2%).

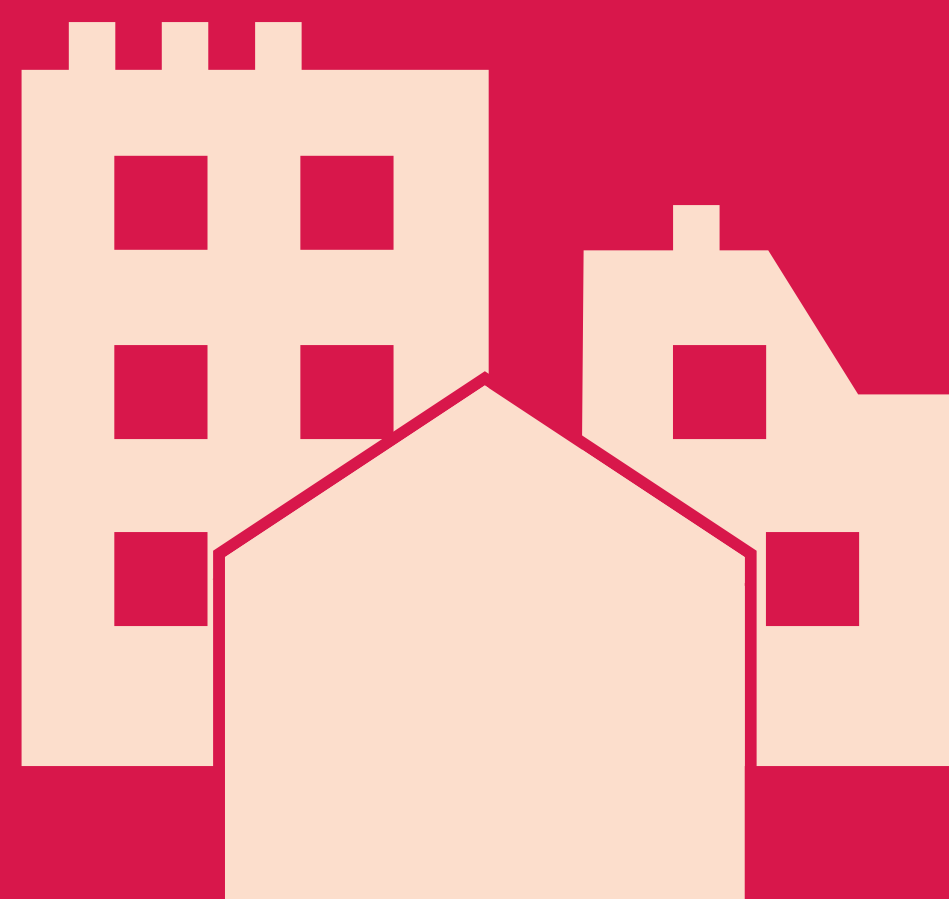


ÀMBITS ON ES MANIFESTA EL RACISME

11	ENTRE PARTICULARS
13	COSSOS DE SEGURETAT PÚBLICA
15	SERVEIS PRIVATS
17	DRETS SOCIALS
19	LABORAL
21	DISCURS D'ODI
23	SERVEIS PÚBLICS
24	COSSOS DE SEGURETAT PRIVADA
26	EXTREMA DRETA

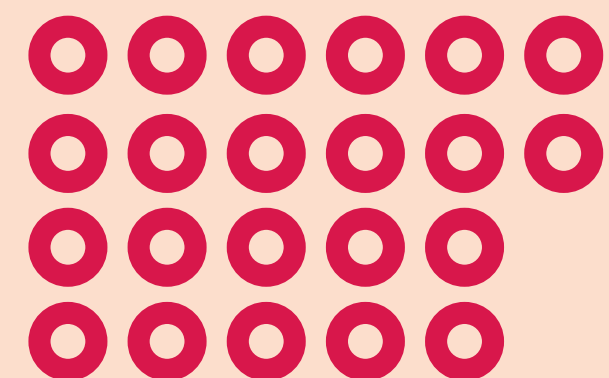
Discriminacions i agressions entre particulars

El 28% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia, en la qual es comptabilitzen aquelles discriminacions racistes en què els actors que hi intervenen tenen una relació de veïnatge, comparteixen un àmbit de convivència o un espai públic. Cal diferenciar entre les situacions que es donen de forma esporàdica o puntual i els conflictes entre persones que comparteixen un espai relacional (ja sigui el veïnatge, la feina...) i, per tant, la seva connexió es perllonga en el temps.

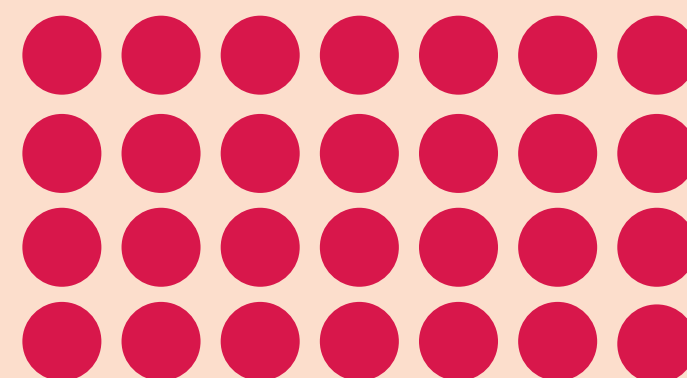


Casos

50 Situacions identificades

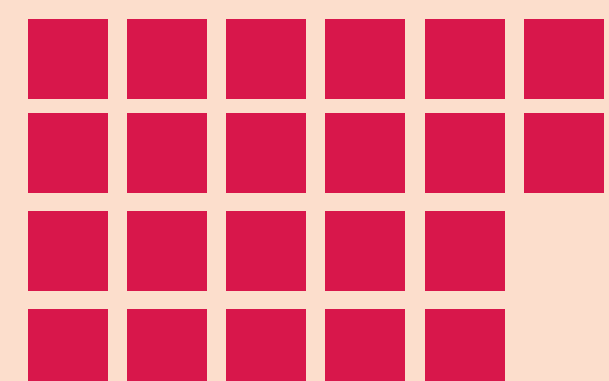


■ 22 no denunciades

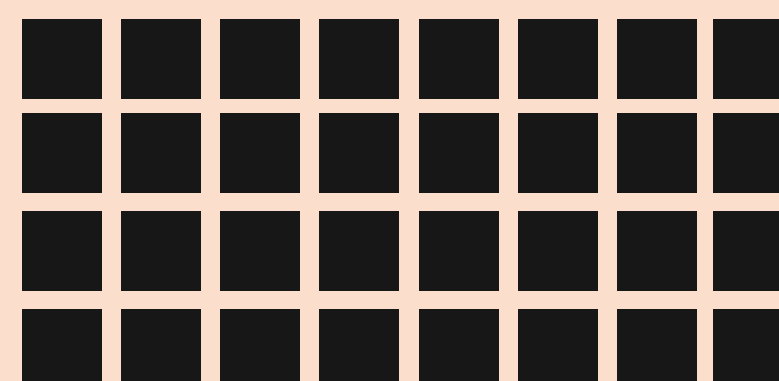


■ 28 assumides, casos nous

64 Casos gestionats



■ 22 demandes noves



■ 36 casos d'anys anteriors

En relació amb el gènere

Nous

- Dones 57%
- Homes 43%

Gestionats

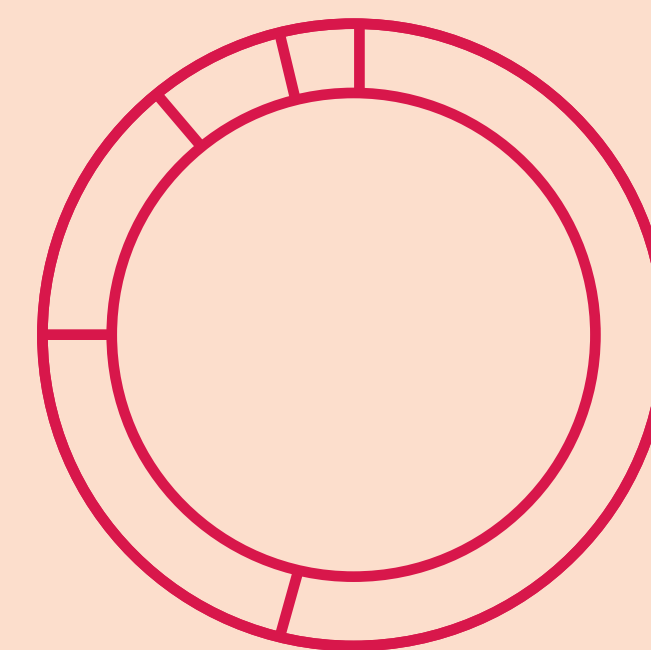
- Dones 59%
- Homes 41%



Subtipologies

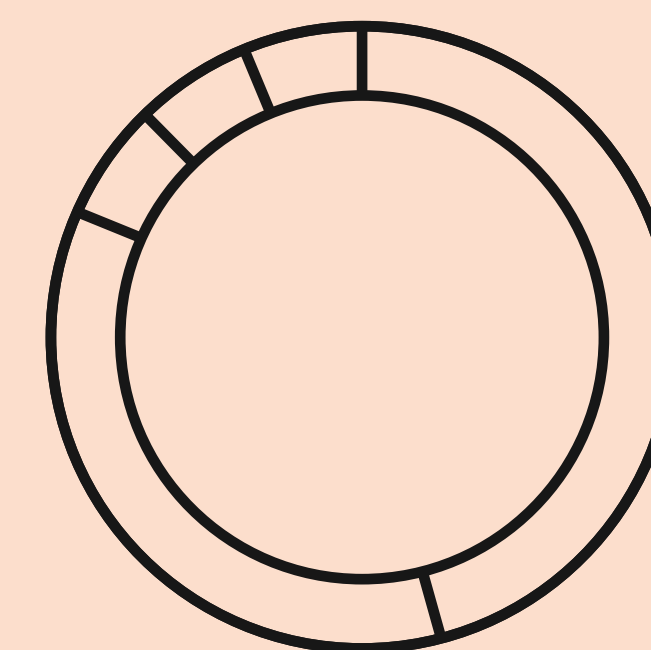
Casos nous

- Conflictes entre veïns i veïnes: 54%
- Conflictes al carrer: 21%
- Conflictes entre companys de feina: 14%
- Conflictes en locals privats: 7%
- Conflictes en serveis públics: 4%



Del total de casos gestionats

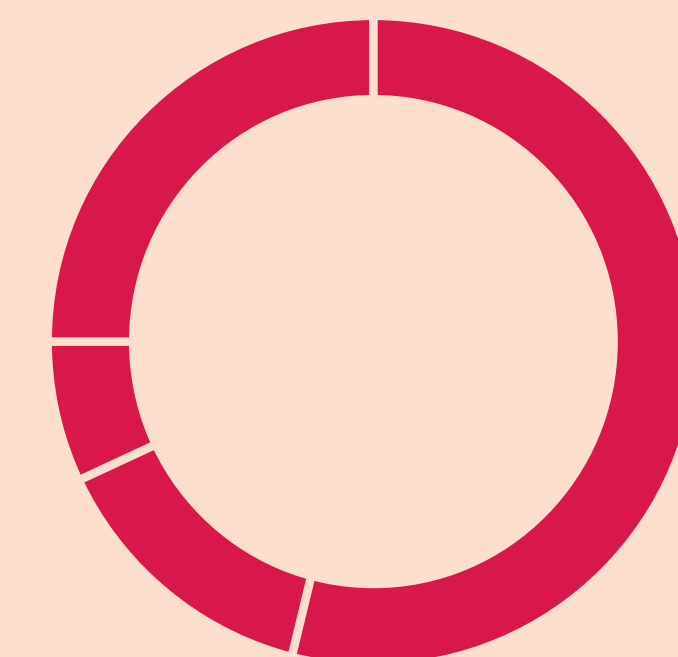
- Conflictes entre veïns i veïnes: 45,3%
- Conflictes al carrer: 35,9%
- Conflictes entre companys de feina: 6,3%
- Conflictes en locals privats: 6,3%
- Conflictes en serveis públics: 6,2%



Vies d'intervenció

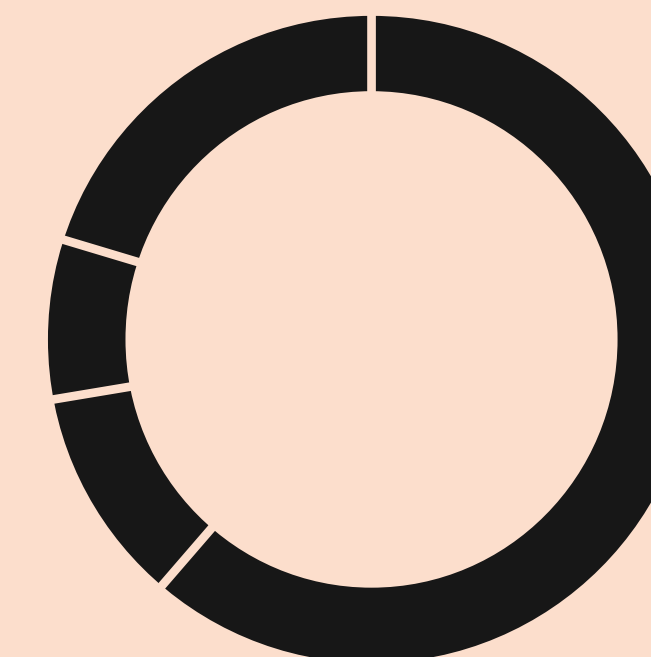
Casos nous

- Penal: 54%
- Mediació: 14%
- Administrativa: 7%
- Intermediació: 25%



Del total de casos gestionats

- Penal: 61%
- Mediació: 11%
- Administrativa: 8%
- Intermediació: 20%



Discriminacions i agressions entre particulars

Anàlisi

Enguany observem amb preocupació un augment important dels casos d'aquesta tipologia que, **per tercer any consecutiu, es consolida com la més nombrosa. Representa el 28% del total de casos nous.** Considerem que la **legitimació i visibilització d'un discurs obertament racista, i la seva presència a les institucions**, així com la situació de confinament provocat per la COVID-19, **poden ser les causes de l'increment dels casos de racisme en l'àmbit de la convivència.**

A més, ens preocupa la gravetat de les situacions: **el 41% dels casos gestionats corresponen a agressions físiques.** Cal tenir en compte que es tracta de casos que es donen, majoritàriament, en el marc de les comunitats veïnals (un 54% dels casos nous i un 45% dels gestionats) i, en segon lloc, al carrer (un 21% dels casos nous i un 36% dels gestionats). Es tracta, doncs, d'espais quotidians que formen part del dia a dia de les persones. Trobem certes característiques comunes:

- Les situacions que tenen lloc al carrer estan relacionades majoritàriament amb una gravetat dels fets i sovint no existeix cap relació entre les persones implicades, fet que queda poc reflexat en les intervencions de mediació comunitària. La dificultat de trobar la persona agressora és un obstacle important: el fet que una agressió tingui lloc a l'espai públic, fins i tot quan és un espai molt transitat, no assegura que no quedi impune.
- En el marc de les comunitats de veïns, al ser un espai privat, les fa menys visibles i, en conseqüència, la intervenció és més difícil. En molts casos, les persones afectades es veuen obligades a conviure amb aquests conflictes durant un llarg temps i pot tenir com a conseqüència l'abandonament del seu habitatge.

- Entre veïns és més difícil identificar el racisme i implica una vulneració de drets múltiples, que afecta tant el gaudi de l'habitatge, com el dret a la dignitat de les persones afectades. Pel contrari, es considera sovint com un conflicte de convivència, argument que acaba determinant la via d'actuació per part de l'administració, limitant-se a l'acció dels equips de les comunitats de veïns i, en el millor dels casos, la mediació.

La normalització del racisme està tan present en aquest àmbit que sovint, les persones afectades no denuncien els fets perquè han de seguir vivint en el mateix lloc on es dona la situació de racisme. Aquest és un dels motius principals pel qual el 44% de les situacions identificades en aquesta tipologia no han estat denunciades.

Per tot això, són necessàries més polítiques públiques de prevenció i promoció de la cohesió social, que s'avancin als conflictes i garanteixin l'intercanvi, el coneixement, el respecte mutu i la solidaritat entre veïns i veïnes. El tractament inadequat d'aquestes discriminacions és, en part, el resultat de la despenalització, en el nou codi penal, de les injúries/insults. Per aquest motiu, a les comissaries no es recullen aquest tipus de denúncies, impossibilitant així la valoració del conflicte en un judici. La despenalització agreuja i cronifica la normalització de l'assetjament veïnal per motius racistes com un mal social acceptat.

Aquests condicionants dificulten la resolució dels conflictes, limitant-ne les vies d'intervenció. Es vulnera la dignitat de les persones i les deixen desprotegides, minimitzant-ne la gravetat dels fets, tot i que aquest tipus de situacions poden tenir greus efectes sobre la seva vida. La falta d'eines per donar resposta a aquestes situacions de racisme entre particulars provoca que la via penal sigui

la via principal de resolució, procediment que des de SOS Racisme creiem que no és el més adequat.

- La via d'intervenció penal és la més nombrosa en relació amb els casos gestionats (61%) i els casos nous de 2020 (un 54%). Els principals entrebancs amb els quals ens trobem són: la manca de sensibilitat de l'administració de justícia pel que fa al racisme, que hagin de reviure i recordar constantment l'agressió, la llarga durada del procés, la despenalització dels insults i la dificultat d'aplicació del delictes d'odi. D'altra banda, quan una sentència judicial es resol a favor de la persona que ha patit les agressions, no significa necessàriament que se solucioni el problema de convivència.
- La mediació tampoc no és una eina vàlida per donar resposta a aquestes situacions ja que no treballa des de la perspectiva del racisme. El fet de no incorporar la vulneració de drets com un condicionant del conflicte dificulta que el procés de mediació comporti la restitució dels drets vulnerats.
- D'altra banda, tot i que molts municipis tenen una normativa que contempla l'actuació en conflictes en espais públics amb motivació racista, no s'han aconseguit encara resolucions favorables.

El fenomen de la interseccionalitat cobra molta importància a l'àmbit dels conflictes veïnals: en el 59% dels casos gestionats (57% dels nous) les persones afectades són dones. Dit d'una altra manera, el conflicte s'agreuja quan, a més de ser estrangera, la persona discriminada és també una dona, migrada, soltera i/o de religió musulmana. Els eixos identitaris augmenten la indefensió i la vulnerabilitat de la persona assetjada o agredida als ulls dels veïns.



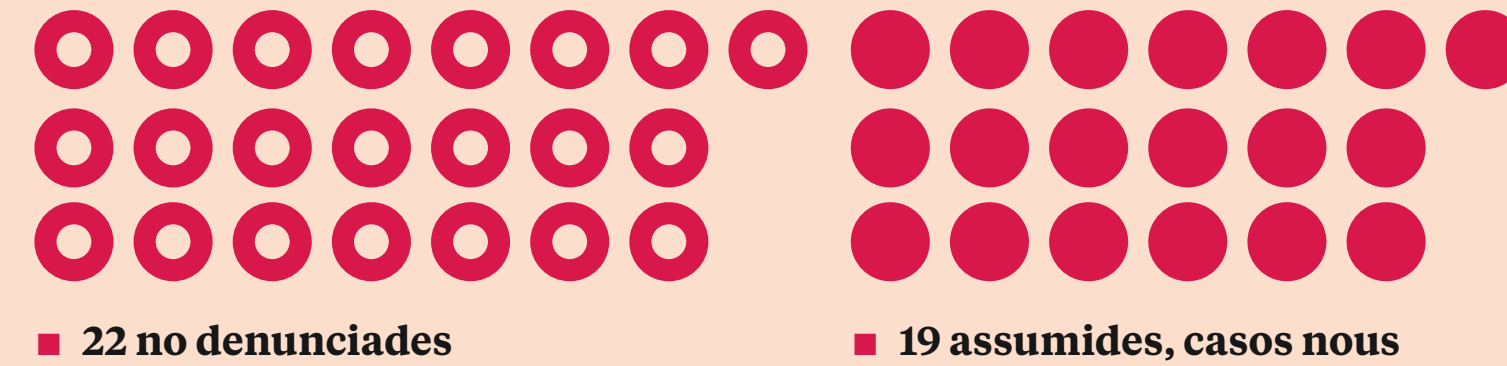
Abusos i agressions per part dels cossos de seguretat pública

Aquesta tipologia recull els casos de discriminació, abús i/o agressió perpetrats per membres dels cossos de seguretat pública en l'exercici de les seves funcions. El 19% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia.

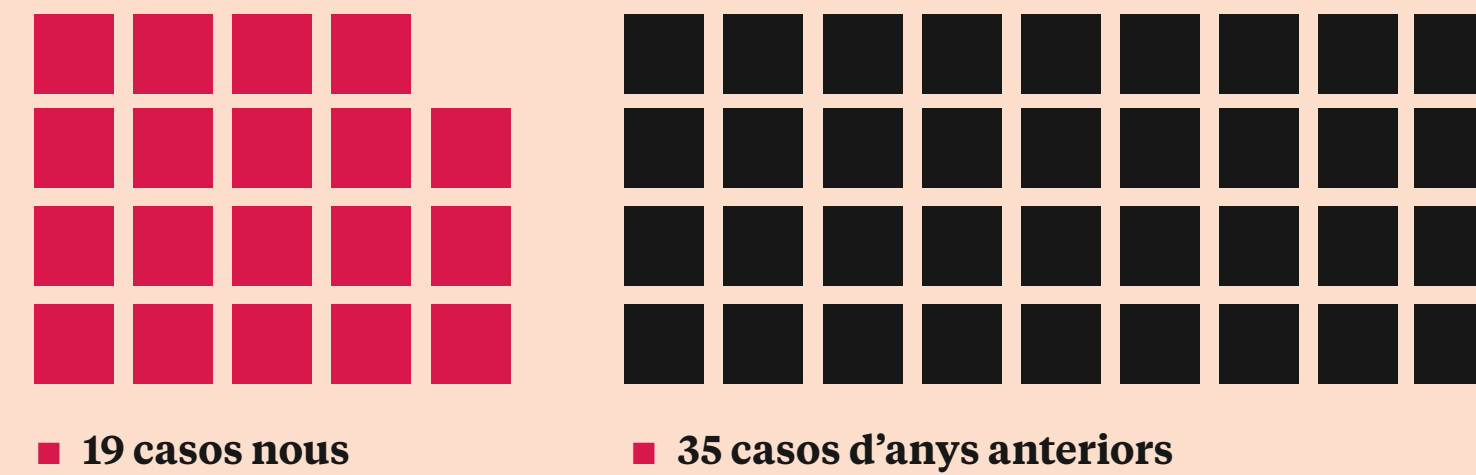


Casos

41 Situacions identificades



54 Casos gestionats



En relació amb el gènere

Nous

- Dones 42%
- Homes 58%



Gestionats

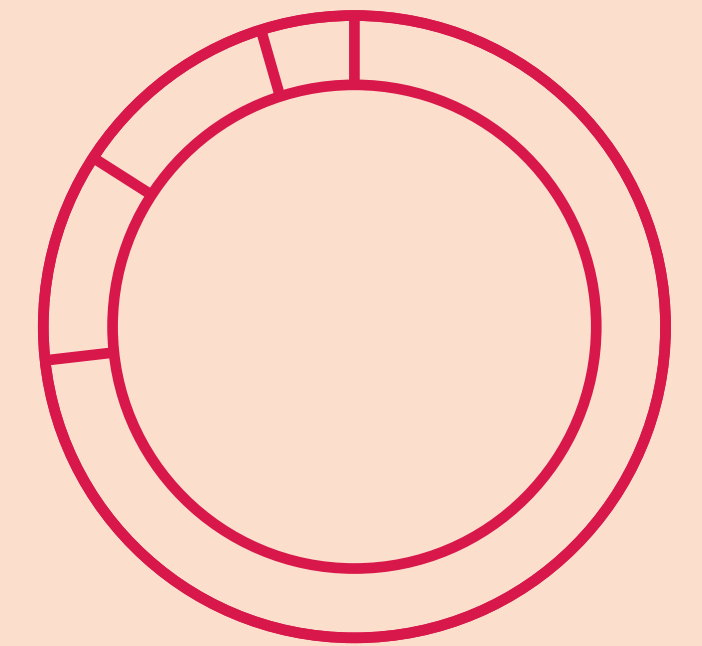
- Dones 20%
- Homes 78%



Subtipologies

Casos nous

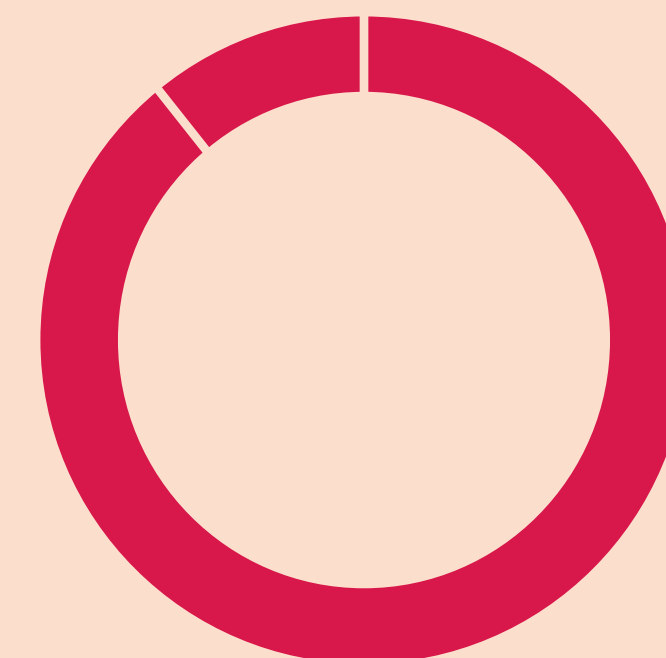
- Identificacions per perfil racial: 74%
- Tracte abusiu: 11%
- Confecció d'atestat: 11%
- Agressió policial: 0%
- Identificació joves migrants: 5%



Vies d'intervenció

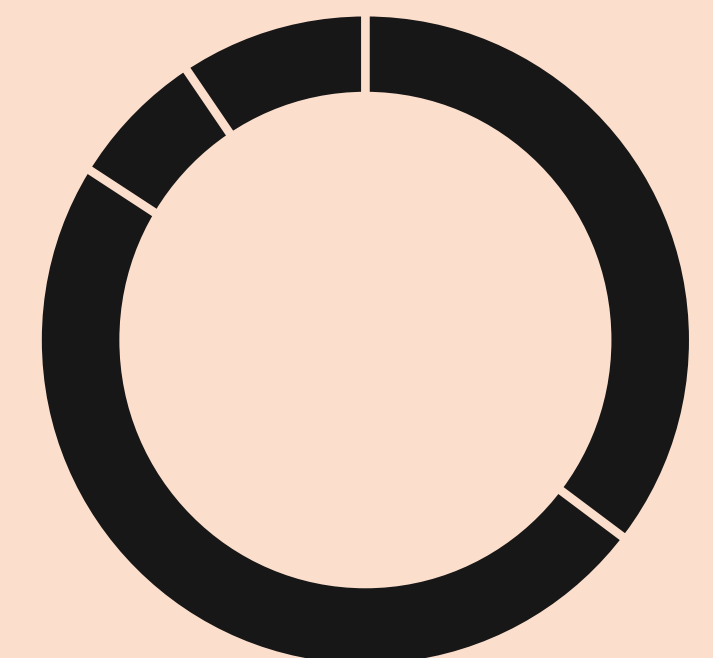
Casos nous

- Intermediació: 89%
- Via administrativa: 11%

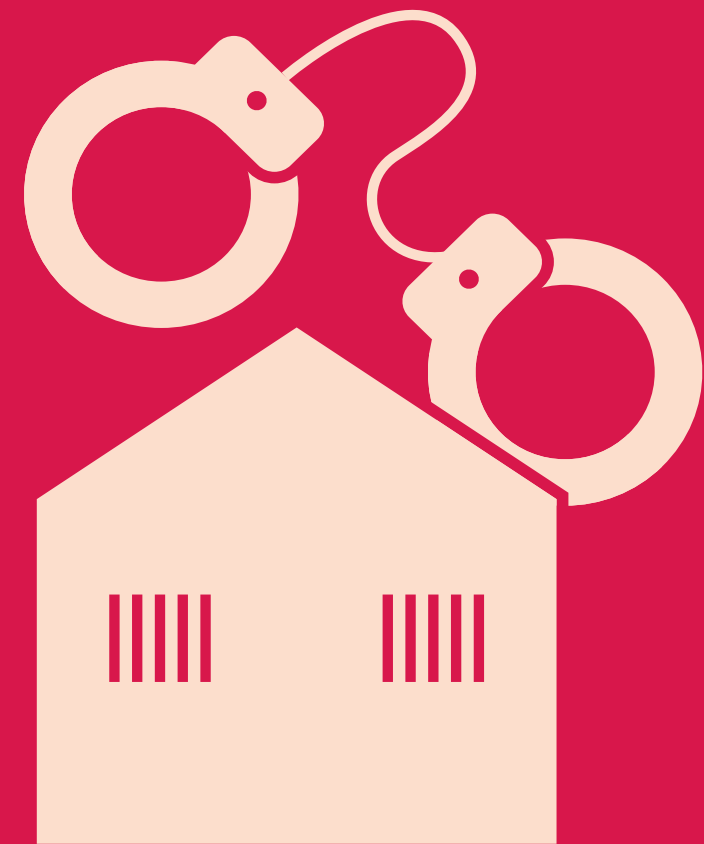


Del total de casos gestionats

- Penal: 35%
- Intermediació: 48%
- Contenciós administratiu: 7%
- Via administrativa: 9%



Abusos i agressions per part dels cossos de seguretat pública



Anàlisi

Enguany, hi ha hagut un augment de casos d'abusos i agressions per part dels cossos de seguretat pública d'un 5%. Al 2020, els abusos i agressions per part dels cossos de seguretat pública representen un 19% del total de casos, enfront del 14% de l'any anterior.

Aquesta tipologia és la segona més nombrosa pel que fa al nombre de casos nous assumits, situació que s'ha repetit en els darrers tres anys, excepte el 2019, any en què aquest tipus de casos van disminuir considerablement. Anteriorment -des del 2009 fins al 2017- aquesta tipologia havia estat la més nombrosa.

Pel que fa als casos gestionats, és la tipologia més freqüent (20%), per darrera dels casos entre particulars. En un 35% dels casos, la via d'intervenció és penal, en la qual el procediment s'allarga considerablement.

Moltes de les situacions no denunciades són identificacions policials de motivació racista, on les denúncies tenen poc recorregut. Tanmateix, les identificacions per perfil racial són la subtipologia més nombrosa (un 74% dels casos nous). Aquestes parades discriminatòries són pràctiques habituals que restringeixen la llibertat de moviment, tot criminalitzant la diferència. Sovint, a més, obren la porta a d'altres abusos i discriminacions per part de la policia. És destacable que el 54% d'aquestes situacions no siguin denunciades. Això pot tenir relació amb les següents causes:

- La impossibilitat d'exercir la denúncia contra els cossos de seguretat pública que han comès l'abús i/o l'agressió racista, ja que les persones objecte de racisme són les que reben acusacions per part dels agressors. La contra-denúncia policial s'utilitza sovint per amagar una possible actuació inapropiada. D'altra banda, en els pocs casos que es pot iniciar una denúncia, sol arxivar-se per falta de proves o per considerar que els fets no són delictius

(cal recordar que la investigació depèn de la policia). La manca de prova i la impunitat dels cossos de seguretat s'han agreujat amb la situació provocada per l'estat d'alarma: en aquest sentit, és remarcable que aquest any no hem assumit cap cas nou per la via penal.

- La desconfiança en la imparcialitat d'un sistema judicial on preval la versió dels policies, que dota d'un plus de veracitat l'atestat i/o la denúncia dels agents.
- Les dificultats i la indefensió dels col·lectius vulnerabilitzats. Per exemple, la situació de fragilitat i precarietat de molts dels venedors i les venedores ambulants s'agreuja quan pateixen abusos per part de la policia, ja que les denúncies creuades acaben impossibilitant que es puguin denunciar els abusos i agressions racistes; i, en canvi, tenen greus conseqüències penals i d'estrangeria, entre d'altres.
- La falta d'un reconeixement institucional del racisme que es produeix per part dels cossos policials té com a conseqüència la no-identificació d'aquestes vulneracions de drets i, per tant, la no-actuació.

La impunitat dels agents de seguretat pública que han exercit una agressió, abús o discriminació es produeix a causa de la connivència entre l'administració de justícia i la policia, complicitat que s'ha vist reforçada per l'estat d'alarma. La situació d'excepcionalitat ha evidenciat, també, la infectivitat de la via penal per denunciar aquestes situacions. La via d'intervenció majoritària (un 89% dels casos nous), ha estat la intermediació del SAiD, mentre que, per la via penal, no s'ha intervingut en cap cas nou. El confinament ha estat un condicionant, ja que moltes persones que pateixen racisme s'han deslligat del procés i la falta de testimonis -per la disminució de gent al carrer- també ha fet inviable aquest tipus d'intervenció.

Discriminació en els serveis privats

Aquesta tipologia recull les discriminacions patides en l'ús de qualsevol servei privat, com comerços, empreses de serveis, locals d'oci... Durant el 2020, el 12% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia.

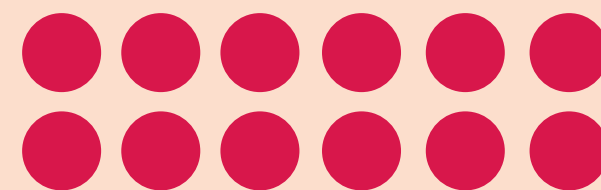


Casos

17 Situacions identificades

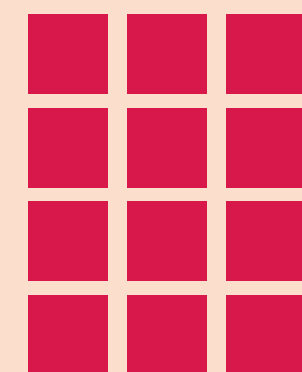


■ 5 no denunciades

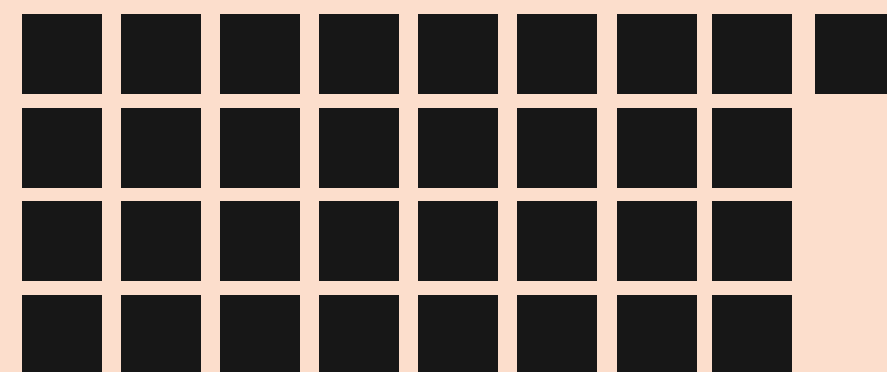


■ 12 assumides, casos nous

45 Casos gestionats



■ 12 casos nous

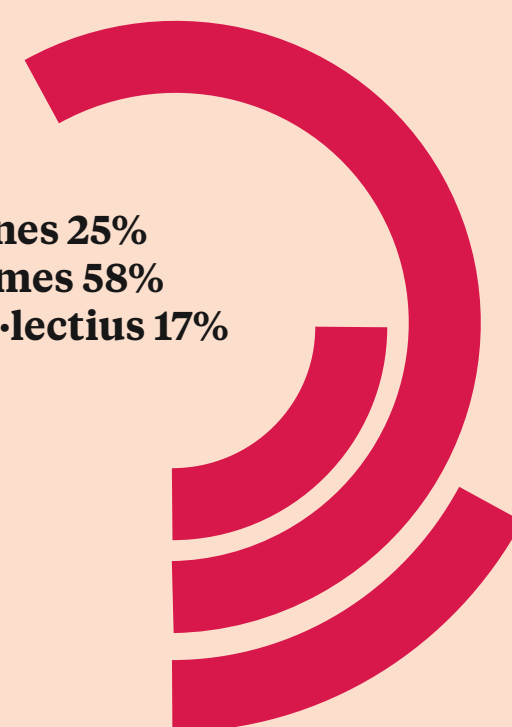


■ 33 casos d'anys anteriors

En relació amb el gènere

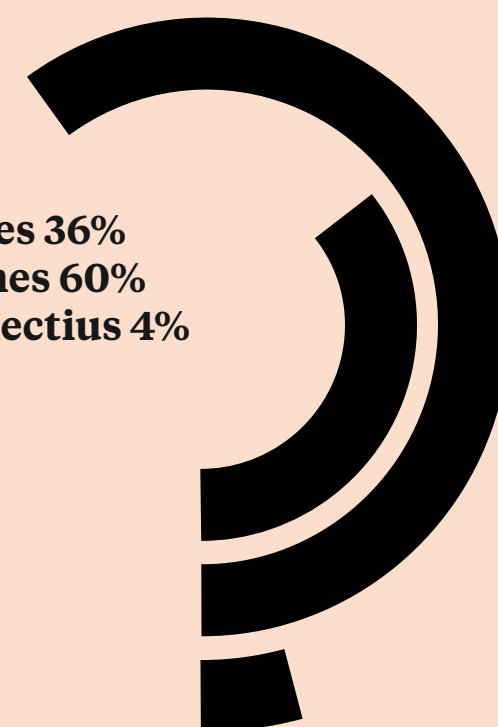
Nous

■ Dones 25%
■ Homes 58%
■ Col·lectius 17%



Gestionats

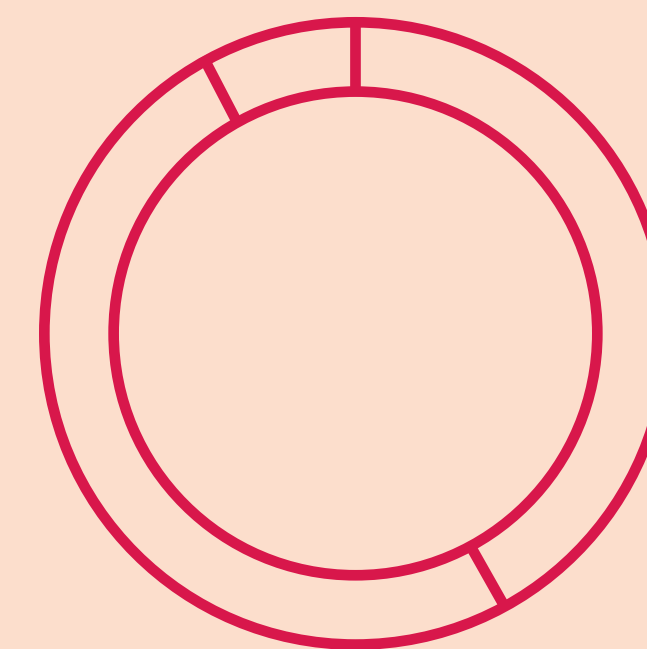
■ Dones 36%
■ Homes 60%
■ Col·lectius 4%



Subtipologies

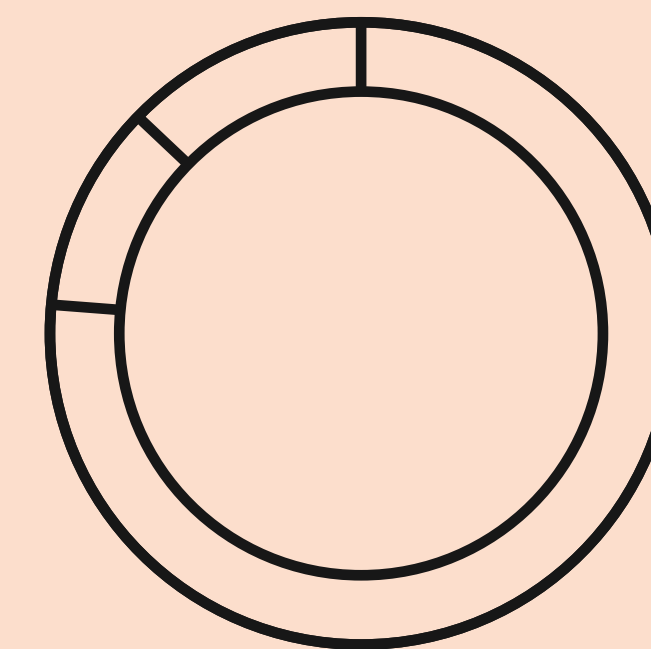
Casos nous

■ Dret d'admissió: 42%
■ Prestació de serveis: 50%
■ Tracte discriminatori: 8%



Del total de casos gestionats

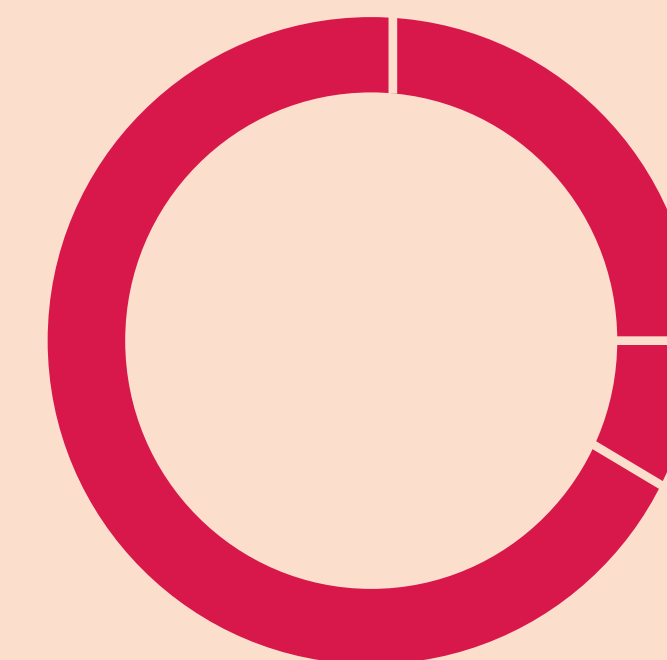
■ Dret d'admissió: 78%
■ Prestació de serveis: 11%
■ Tracte discriminatori: 13%



Vies d'intervenció

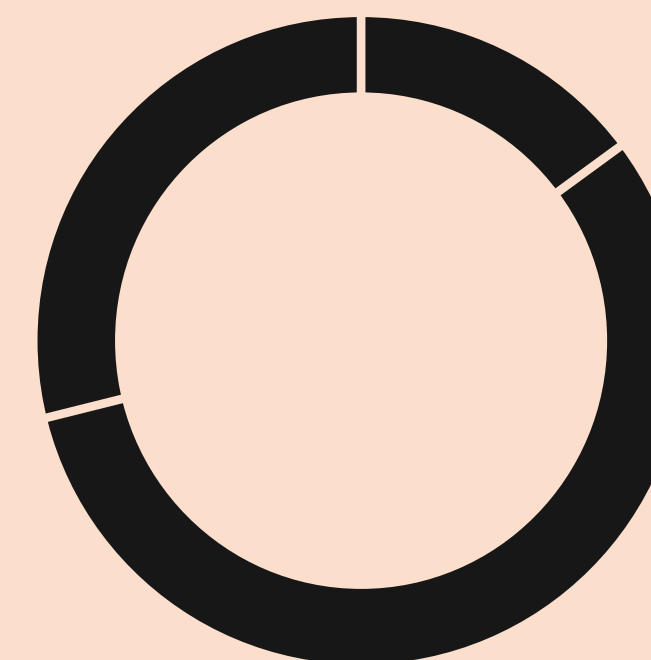
Casos nous

■ Penal: 25%
■ Administrativa: 8%
■ Intermediació: 67%



Del total de casos gestionats

■ Penal: 16%
■ Administrativa: 56%
■ Intermediació: 29%





Anàlisi

La majoria de casos de discriminació en serveis privats normalment tenen a veure amb el dret d'admissió dels locals d'oci. Enguany, representa un 78% dels casos gestionats. Tot i això, a causa de la pandèmia i el tancament de l'oci, el percentatge més elevat dels casos nous ha estat en la prestació de serveis (50%). Això ha provocat que la via d'intervenció més nombrosa -un 67% en els casos nous- hagi estat la intermediació del SAiD en la prestació del servei per restituir el dret vulnerat.

Els casos de discriminació en els serveis privats corren el risc de considerar-se de menor importància, perquè no afecten de manera directa a drets fonamentals o no suposen una agressió física greu. Això pot implicar que no es prioritzi la seva denúncia i tinguin més possibilitats de normalitzar-se, formant part del dia a dia de moltes persones.

Pel que fa al dret d'admissió (42% dels casos nous), es tracta d'una discriminació en la que hi treballem desde de fa temps. Això ha generat certa visibilitat social i un major coneixement de les eines existents per intervenir-hi, ja sigui per via penal, administrativament o públicament. Tenir clares les vies d'intervenció té relació amb el fet que es tracta d'una tipologia amb un alt percentatge de denúncia. Per això, el 71% de les situacions identificades hem pogut tramitar-les com a casos. No obstant això, el coneixement de les eines no implica la seva eficàcia. Al respecte, destaquem dues problemàtiques:

1. La no-aplicació, per part de les policies municipals i dels Mossos d'Esquadra, del Protocol d'Actuació i, en conseqüència, la denúncia d'aquestes discriminacions tant per la via penal com per la via administrativa.
2. Dificultats en l'aplicació del Procediment Sancionador per part de les administracions competents (la Generalitat i/o els ajuntaments). Aquesta via podria ser la més ràpida, útil i exemplificant.

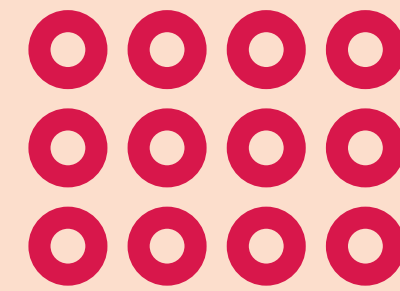
Discriminació en l'accés als drets socials

Aquesta tipologia recull les discriminacions, abusos i maltractaments racistes soferts per les persones en l'accés i gaudi del dret a la sanitat, l'habitatge, l'educació o el padró, qüestions vinculades amb la llei de l'estrangeria. Són casos que evidencien una disfunció de l'Estat i de les seves administracions que, per acció o omissió, no estan garantint ni protegint els drets fonamentals de la ciutadania. Durant aquest any el 10% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia.

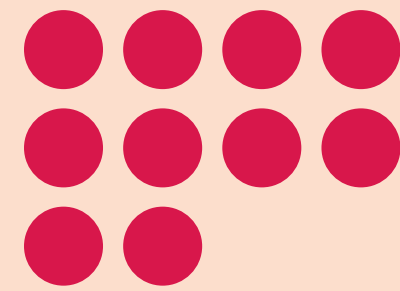


Casos

22 Situacions identificades

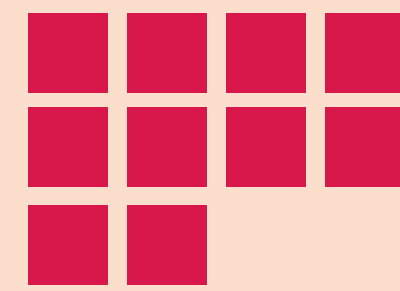


12 no denunciades

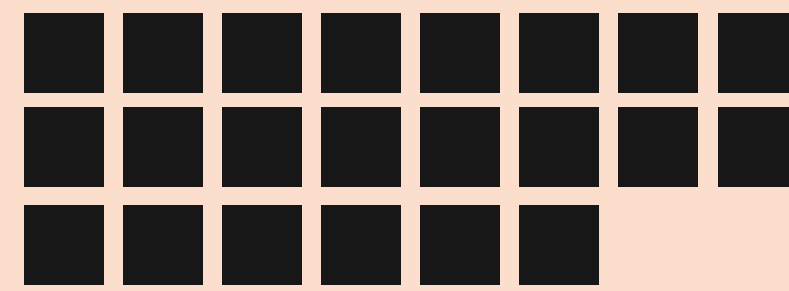


10 assumides, casos nous

32 Casos gestionats



10 casos nous



22 casos d'anys anteriors

En relació amb el gènere

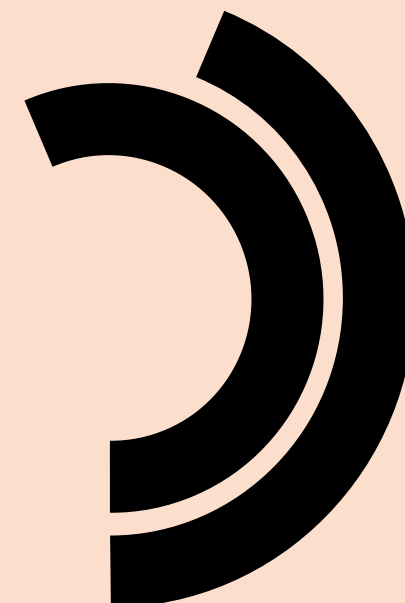
Nous

- Dones 60%
- Homes 40%



Gestionats

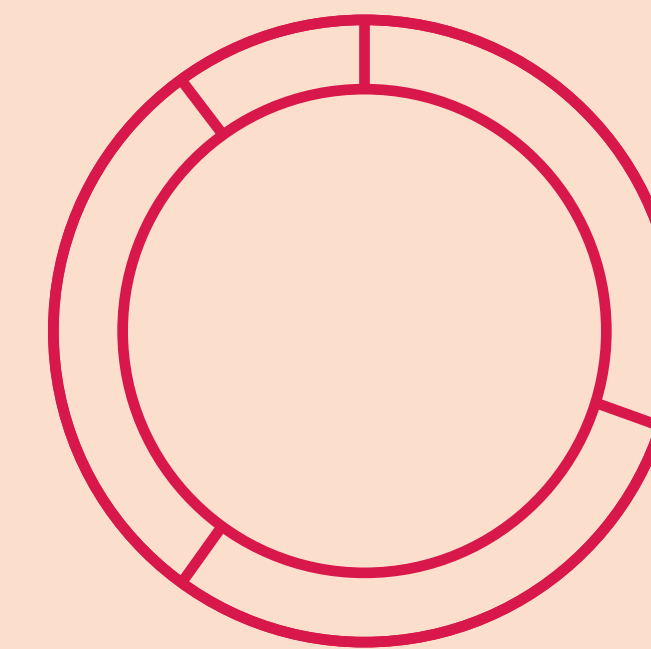
- Dones 56%
- Homes 44%



Subtipologies

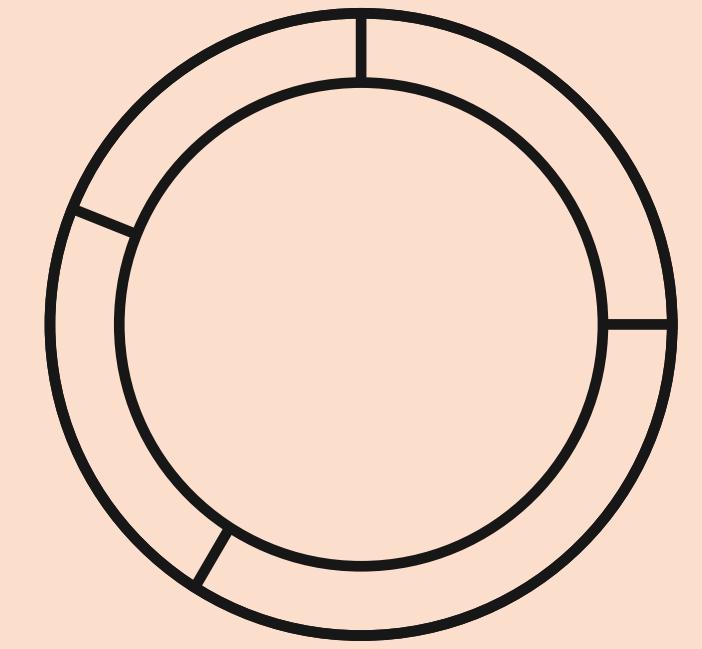
Casos nous

- Habitatge: 30%
- Escola: 30%
- Sanitat: 30%
- Prestació servei: 10%



Del total de casos gestionats

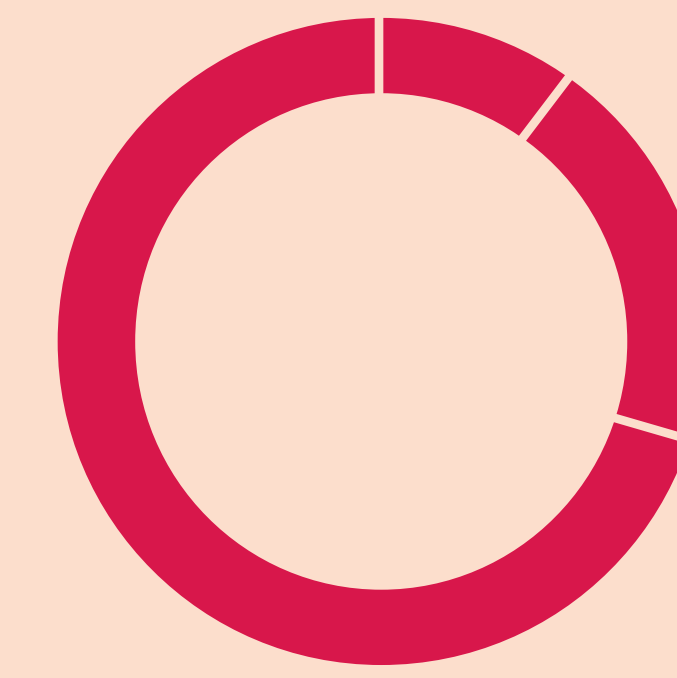
- Habitatge: 25%
- Escola: 34%
- Sanitat: 22%
- Prestació de serveis: 19%



Vies d'intervenció

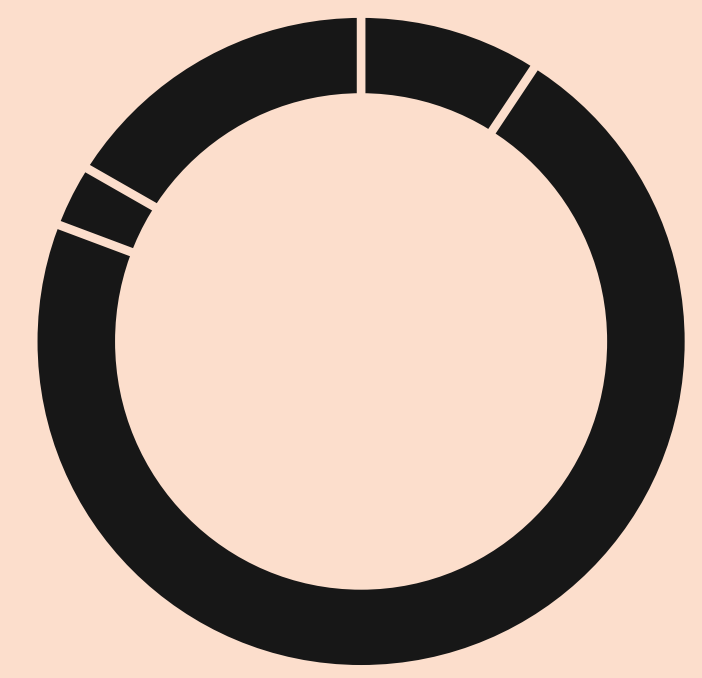
Casos nous

- Penal: 10%
- Administrativa: 20%
- Intermediació: 70%



Del total de casos gestionats

- Penal: 9%
- Intermediació: 72%
- Contenciós administratiu: 3%
- Administrativa: 16%



En aquests casos, excepte els que tenen a veure amb l'habitatge, qui perpetra la discriminació és qui representa l'administració i, per tant, qui té el deure de protegir i garantir els drets de la ciutadania. És un àmbit en el qual la normativa és clara i recull que una conducta discriminatòria realitzada per una persona treballadora de l'administració pública pot ser punible, segons l'article 511 del Codi Penal. No obstant això, la via penal no és la via d'intervenció més nombrosa en aquesta tipologia: la intermediació del SAiD és emprada en la majoria de casos (el 70% dels nous i el 72% dels gestionats).

La perspectiva de gènere en aquesta tipologia és molt rellevant. Més de la meitat dels casos (el 60% dels nous i el 56% dels gestionats) són denunciats per dones, situació que també trobem en la tipologia d'entre particulars. En aquest àmbit, la causa es la major presència i el paper més rellevant de les dones en els àmbits de convivència i de cures.

En relació amb el **dret a l'educació** (30% dels casos nous i 34% dels gestionats), volem fer referència al paper de l'escola en el procés de socialització. Cal treballar per que identificar-hi ràpidament les situacions de racisme, perquè no afectin al creixement integral dels infants i complir l'objectiu de formar persones lliures i iguals.

En aquesta subtipologia també es recullen casos que tenen a veure amb la limitació del **dret a la llibertat religiosa**

i, més concretament, amb les alumnes que porten hijab. Tot i que és un dret que està protegit per diferents instruments jurídics, l'existència de la normativa no garanteix el seu exercici ni la seva protecció. Continuen existint centres que prohibeixin l'assistència a classe amb aquesta peça de vestir, la qual cosa és una il·legal, ja que cap norma interna de funcionament pot restringir l'exercici de drets fonamentals, com són el dret a l'educació i la llibertat religiosa.

Sobre les discriminacions en **l'accés a l'habitatge** destaquem la falta d'efectivitat de les respostes. Tot i que hi ha instruments, no s'apliquen. La via penal és molt complicada perquè la càrrega de la prova exigeix que es donin un seguit de circumstàncies que demostrin els fets i la seva motivació. Una altra opció, regulada a la llei catalana de l'habitatge, és la denúncia administrativa, que preveu la possibilitat de sancionar les agències immobiliàries que tenen conductes discriminatòries. No aconseguim, però, que s'iniciïn aquests procediments. L'òrgan competent no hi intervé i s'aplica, normalment, una perspectiva de consum i no de drets.

Respecte al **dret a la salut**, continuem assumint vulneracions en relació amb l'obtenció de la targeta sanitària, la facturació de les urgències i les interpretacions arbitràries dels centres de salut, en contra de la normativa establerta.



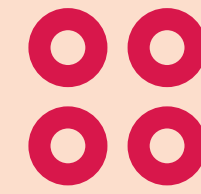
Discriminació laboral

Les situacions que es recullen en aquest àmbit tenen a veure amb el *mobbing* (assetjament) laboral amb motivació racista, les condicions laborals irregulars i la discriminació en l'accés al treball, ja sigui a partir d'ofertes discriminatòries o d'un tracte discriminatori durant l'entrevista. Durant aquest any, el 8% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia.

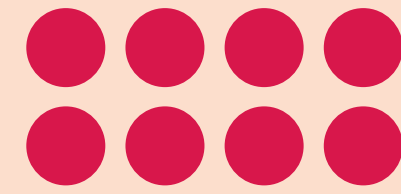


Casos

12 Situacions identificades

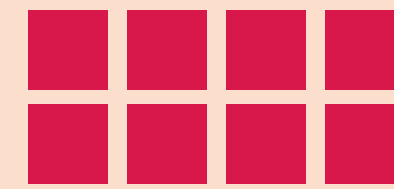


4 no denunciades

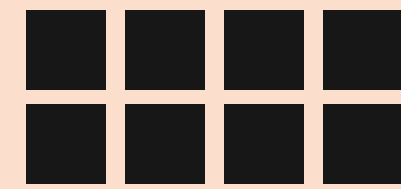


8 assumides, casos nous

16 Casos gestionats



8 casos nous



8 casos d'anys anteriors

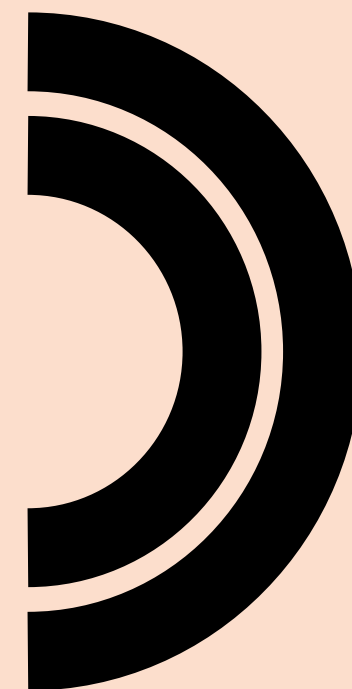
En relació amb el gènere

Nous

- Dones 50%
- Homes 50%

Gestionats

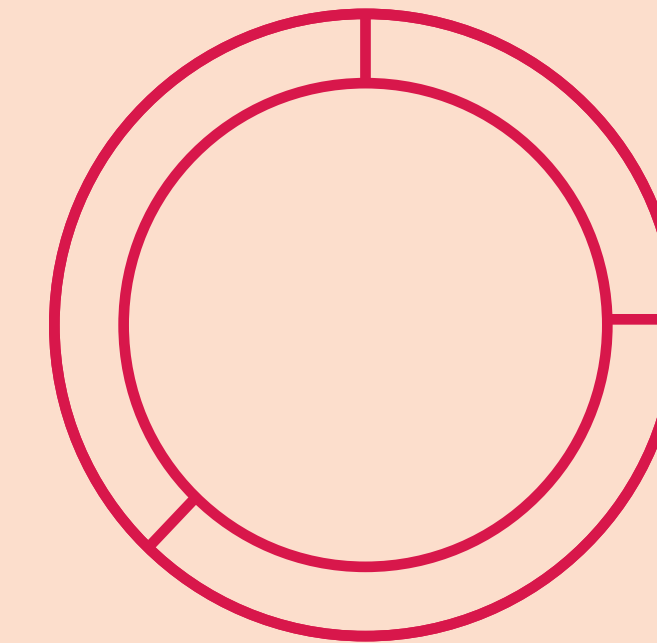
- Dones 50%
- Homes 50%



Subtipologies

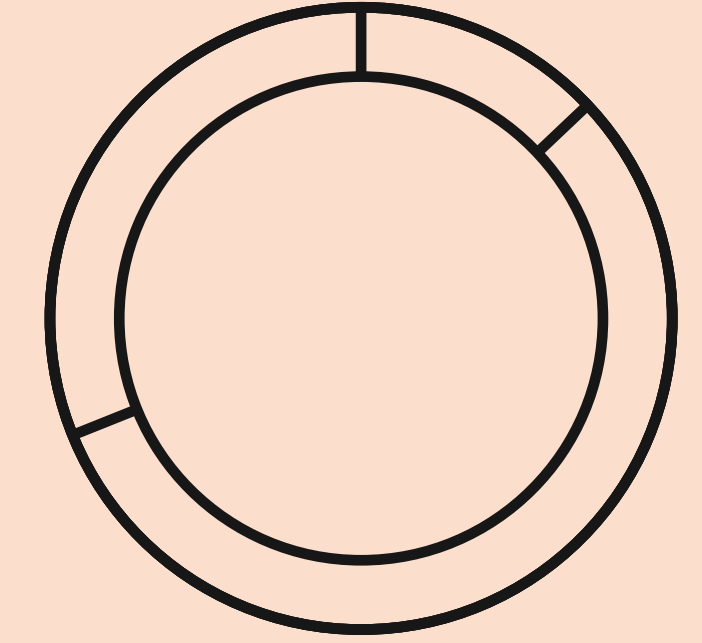
Casos nous

- Discriminació en l'accés al treball: 25%
- Condicions discriminatòries: 38%
- Moobing a la feina: 38%



Del total de casos gestionats

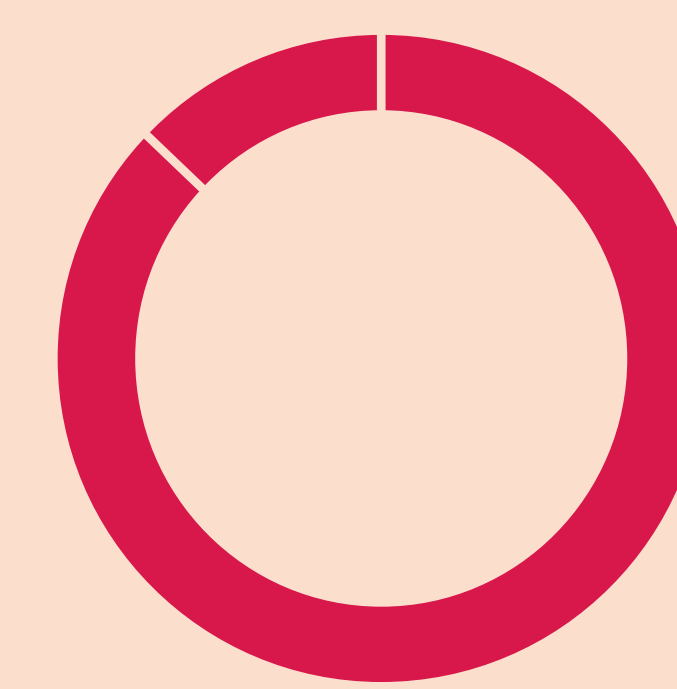
- Discriminació l'accés al treball: 5 casos, 13%
- Condicions discriminatòries: 13 casos, 56%
- Moobing a la feina: 3 casos, 31%



Vies d'intervenció

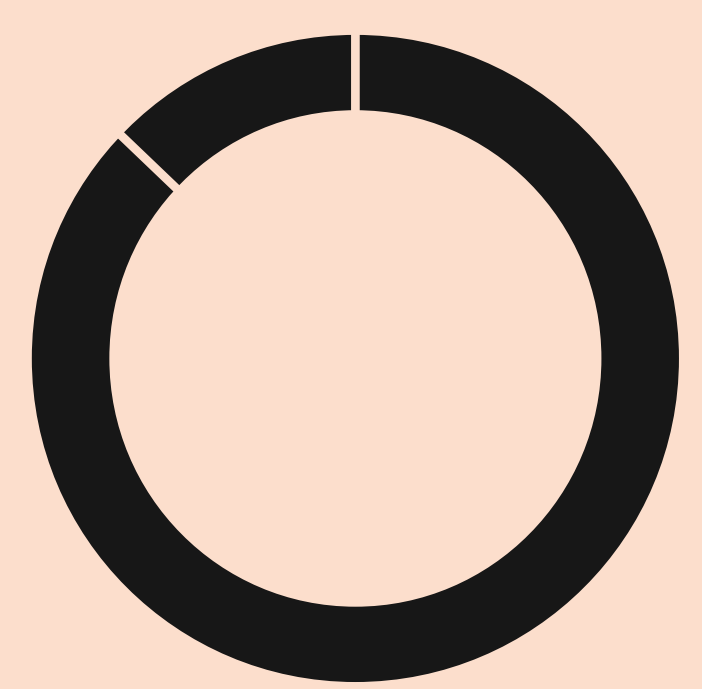
Casos nous

- Intermediació: 88%
- Administrativa: 13%



Del total de casos gestionats

- Intermediació: 88%
- Administrativa: 13%





Anàlisi

Aquesta és una tipologia que històricament ha comptat amb un nombre reduït de casos, cosa que no significa que no es donin casos en aquest àmbit, sino que té una baixa taxa de denúncia. La por de perdre la feina, la normalització d'aquestes situacions i el desconeixement dels drets laborals causen la infradenúncia.

El 8% dels casos nous responen a aquesta discriminació. Els més nombrosos, amb un 56% dels casos gestionats, són aquells que tenen relació amb les condicions discriminatòries i altres irregularitats. És habitual que moltes dones pateixin discriminació en l'accés al treball a causa d'una peça de vestir en concret, vinculada a l'exercici de la seva llibertat religiosa. Aquests casos es donen, tot i que la normativa és clara i garanteix el respecte a l'expressió religiosa, contemplant com a únic límit el manteniment de l'ordre públic, protegit i determinat per llei.

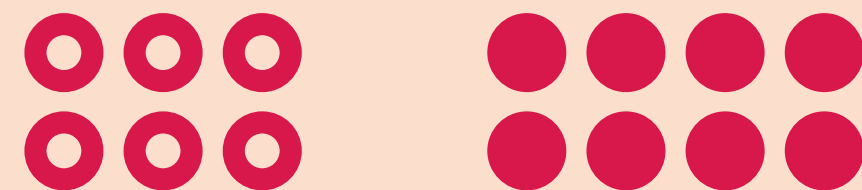
Discurs d'odi

Al 2020, el 8% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia, que engloba aquelles situacions que es donen en l'àmbit de les idees i de les paraules: discursos, posicionaments, notícies, comentaris o campanyes (entre d'altres) que promouen o instiguen l'odi, la humiliació, el menyspreu, l'assetjament, el descrèdit, la difusió d'estereotips negatius, l'estigmatització o l'amenaça per part d'una persona o un grup, per raó del seu origen, religió, gènere, orientació sexual, o altres característiques o condicions personals.



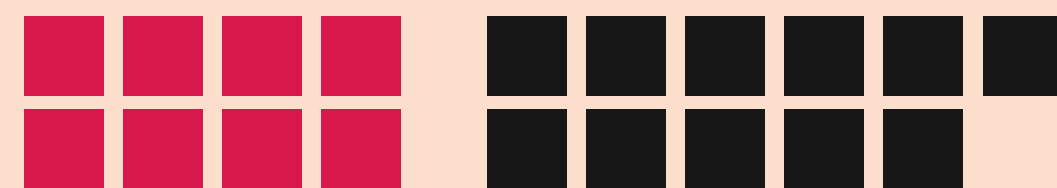
Casos

14 Situacions identificades



6 no denunciades 8 assumides, casos nous

54 Casos gestionats



8 casos nous 11 casos d'anys anteriors

En relació amb el gènere

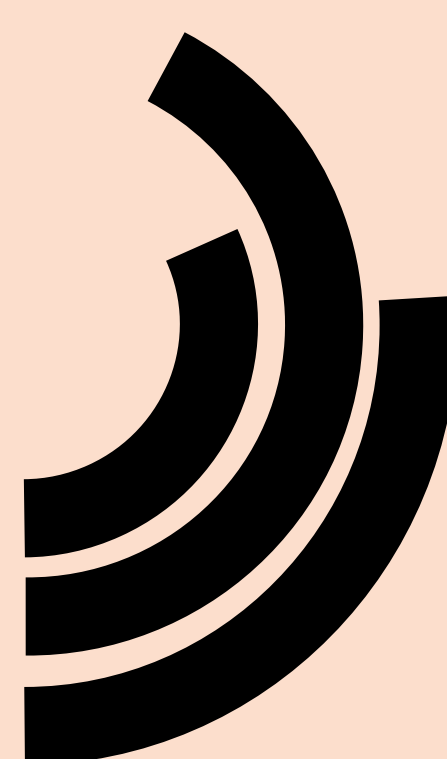
Nous

- Dones 38%
- Homes 25%
- Col·lectius 38%



Gestionats

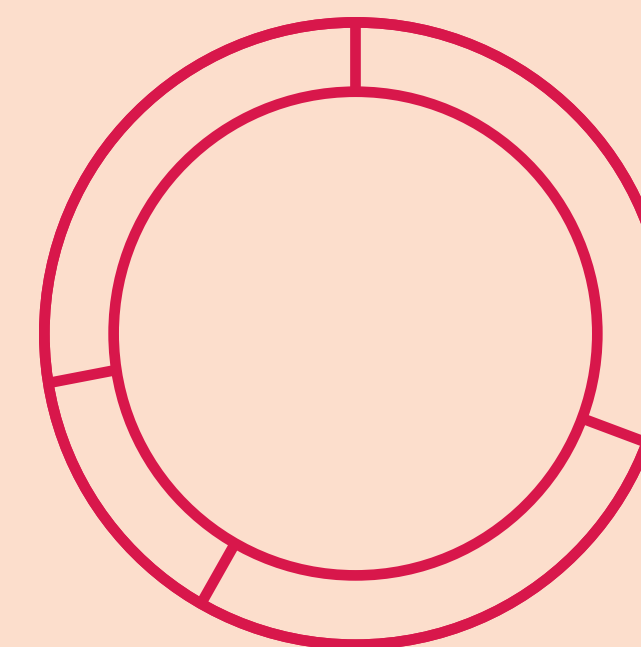
- Dones 32%
- Homes 42%
- Col·lectius 26%



Subtipologies

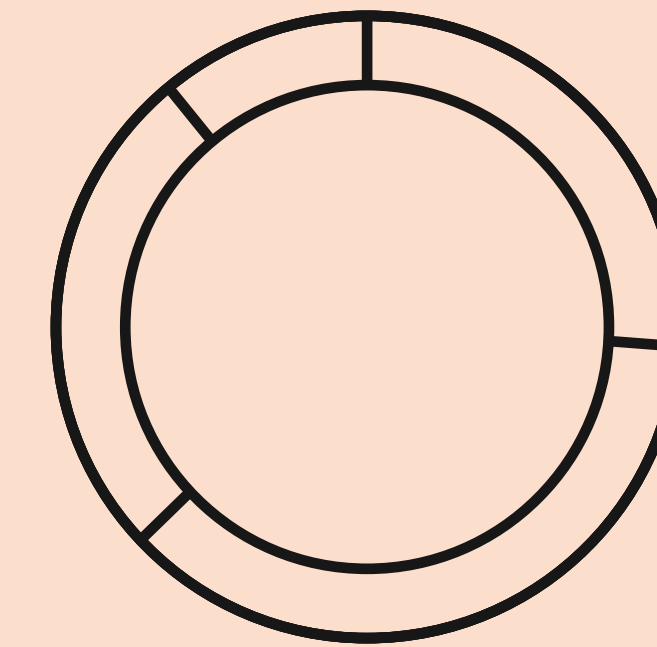
Casos nous

- Mitjans comunicació: 38 %
- Xarxes socials: 25%
- Discursos polítics: 13%
- Altres: 25%



Del total de casos gestionats

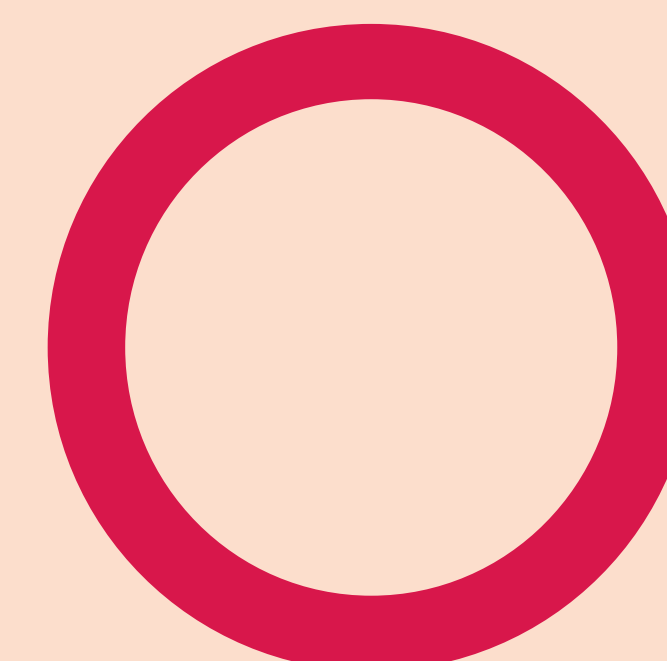
- Mitjans de comunicació: 5 casos, 26%
- Xarxes socials: 9 casos, 37%
- Discursos polítics: 4 casos, 26%
- Altres: 11%



Vies d'intervenció

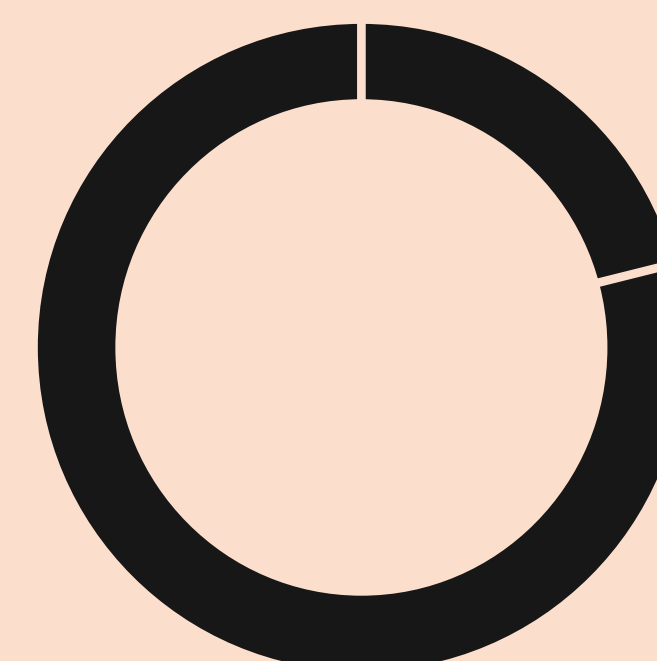
Casos nous

- Intermediació: 100%



Del total de casos gestionats

- Penal: 21%
- Intermediació: 79 %



En moltes ocasions s'ha parlat de les repercussions socials i polítiques que poden generar els discursos d'odi: des de la seva propagació fins a la fractura de la convivència social. S'utilitzen com a mecanisme per mantenir l'*statu quo*, defensant -entre d'altres arguments- que les persones estrangeres sobren, que no han de poder gaudir dels mateixos drets i que són les culpables de les deficiències del nostre sistema.

Aquestes manifestacions d'odi tenen repercussions directes en la vida de les persones que són l'objecte d'aquests discursos. Tenen un impacte profundament destructiu en elles, ja que es dirigeixen contra la identitat i la dignitat humanes. A més, posen en greu perill la convivència pacífica. Per això, considerem indispensable visibilitzar, denunciar i sancionar l'odi, representant i acompanyant en tot el procés. Com en altres tipologies, la via penal no sol ser efectiva en el cas dels discursos d'odi.

L'arribada d'internet marca un punt d'inflexió, que normalitza i incrementa la capacitat de difusió dels discursos d'odi, que abans es quedaven en àmbits més reduïts i radicalitzats.

La propagació de l'odi en el món virtual té greus conseqüències en el món real. Es tracta d'una tipologia on trobem un percentatge molt alt de situacions no denunciades: el 43% de les situacions que arriben acaben sense tramitar-se. Les vies d'actuació són poc efectives, fet que motiva aquesta

baixa taxa de denúncies. Per exemple, el procediment per denunciar a les xarxes socials és molt intuïtiu però gens eficaç.

La via penal no és adequada per donar resposta a aquestes situacions, com tampoc ho és en la majoria de vulneracions de drets humans, perquè se centra en un fet determinat, executat per una persona concreta i que n'afecta una altra, i no té en compte el context ni els mecanismes estructurals i globals que condicionen aquestes situacions. A més, les regles del joc de la via penal limiten les denúncies.

Per part del sistema judicial, observem una promoció perversa sobre l'efectivitat del marc normatiu que pretén netejar la imatge de l'Estat i simular que sí que s'actua contra el racisme i els delictes d'odi. Per aquest motiu, és remarcable que cap cas nou hagi estat tramitat per la via penal i l'única via efectiva sigui la intervenció directa del SAiD, que acumula el 100% dels casos.

La confrontació amb un dret fonamental com és la llibertat d'expressió dificulta l'actuació davant aquestes situacions. Per això és important enfocar el nostre treball cap a la generació de narratives transformadores, des d'una perspectiva de drets humans i no-discriminació, que arribin a la ciutadania i, també, als generadors d'opinió, per tal de desactivar aquells qui, des del poder, generen el discurs de l'odi.



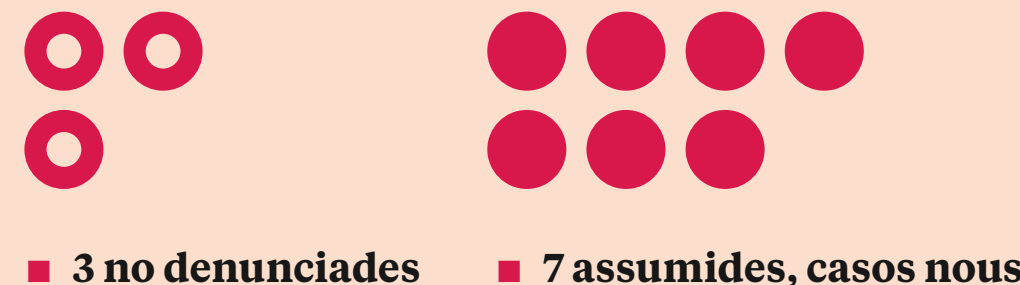
Discriminacions en serveis públics

Durant aquest any el 7% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia, que fa referència a aquelles discriminacions que es donen a partir del tracte i la interpretació restrictiva de la norma per part dels treballadors/es de l'administració pública. Impliquen un impediment, generant una *buroexclusió* amb motivació racista.



Casos

10 Situacions identificades



En relació amb el gènere

Nous

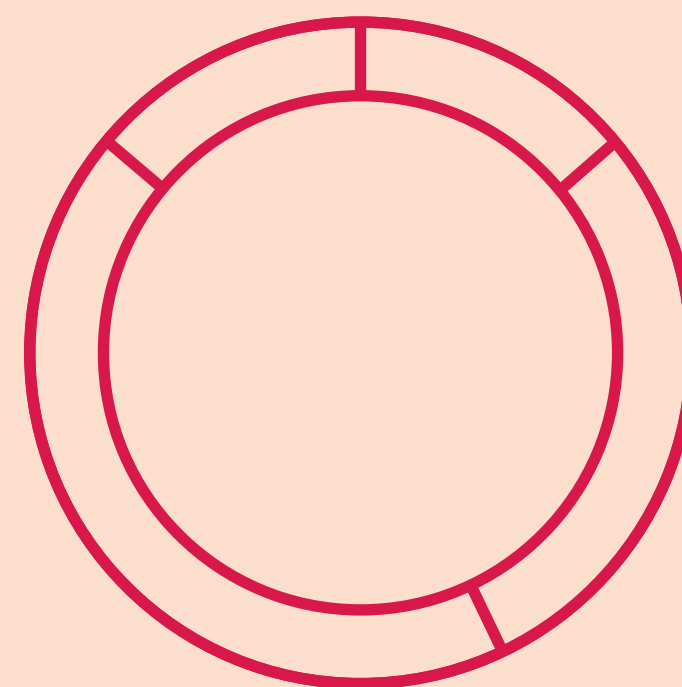
- Dones 86%
- Homes 14%



Subtipologies

Casos nous

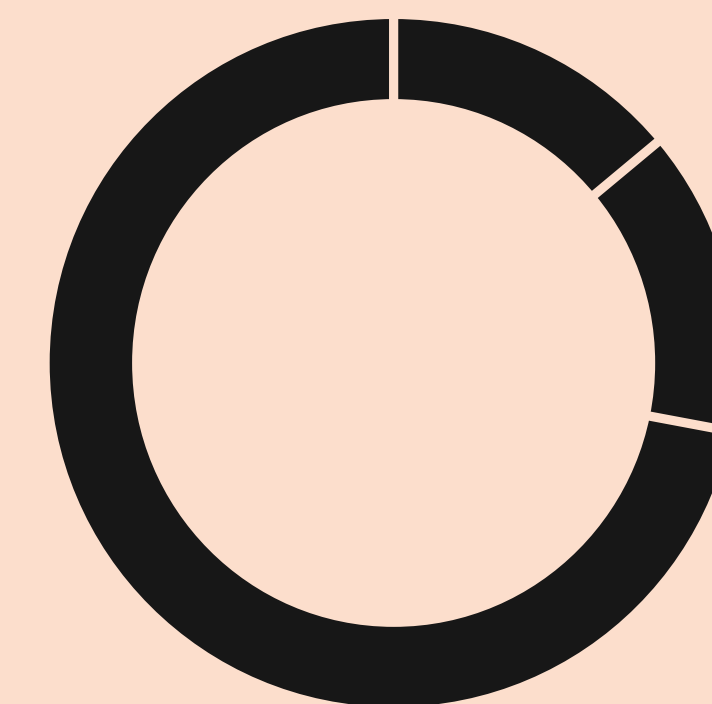
- Serveis Socials: 14 %
- Discriminació d'estrangeria: 29%
- Transports públics: 43%
- Prestació de servei: 14%



Vies d'intervenció

Casos nous

- Penal: 14%
- Administrativa: 14%
- Intermediació: 71%



Anàlisi

Aquesta és una tipologia nova incorporada a la nostra classificació, veient la necessitat de separar-la de l'àmbit dels drets socials. No es refereix directament a l'accés i el gaudi d'aquests drets sinó al tracte discriminatori per part del personal de l'administració pública, que pot provocar la *buroexclusió**

Per aquest motiu, no podem fer la comparativa amb anys anteriors però és remarcable que el 43% dels casos s'hagin donat per part d'empleats dels transports públics. Fins i tot, hem arribat a portar un cas per la via penal per la gravetat dels incidents.

Considerem que l'administració i els seus empleats han de tenir cura dels drets de tothom, garantint-los i protegint-los, i no permetre que la desigualtat de tracte i la discriminació formin part de l'atenció a les persones, sigui quin sigui el seu origen, la seva nacionalitat, la seva religió o el seu color de pell.

Abusos i agressions per part de cossos de seguretat privada

Al 2020, el 6% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia. Es recullen situacions de discriminació, abús i maltractament amb motivació racista per part de membres de seguretat privada. Les diferenciem en 3 subtipologies, segons el lloc on succeeixen: locals d'oci, centres comercials i transport públic.



Casos

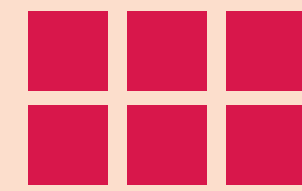
15 Situacions identificades



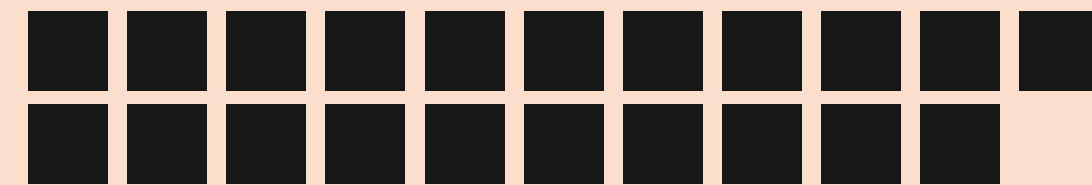
9 no denunciades

6 assumides, casos nous

27 Casos gestionats



6 casos nous



21 casos d'anys anteriors

En relació amb el gènere

Nous

- Dones 33%
- Homes 67%

Gestionats

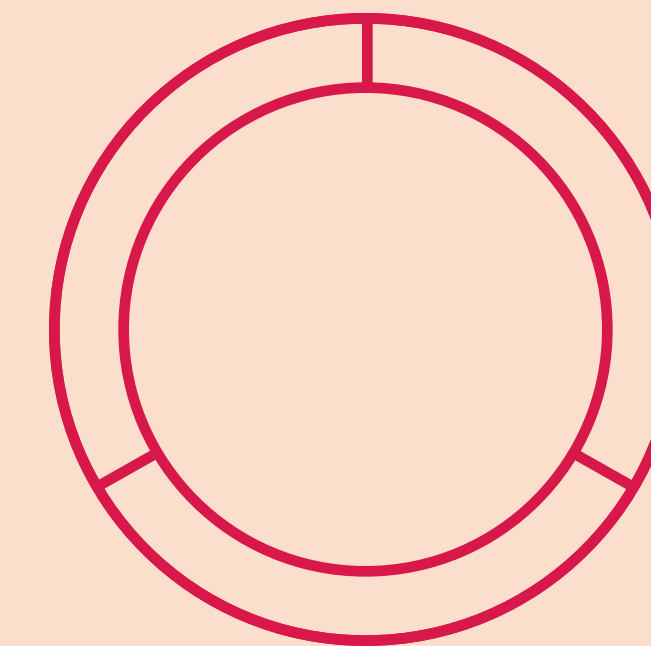
- Dones 30%
- Homes 70%



Subtipologies

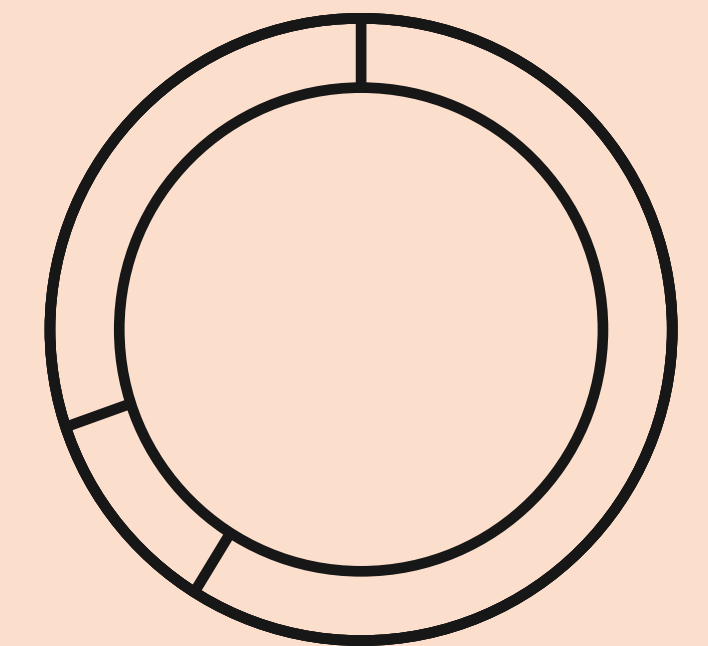
Casos nous

- Transports públics: 33%
- Equipaments públics: 33%
- Centres comercials, botigues, etc.: 33%



Del total de casos gestionats

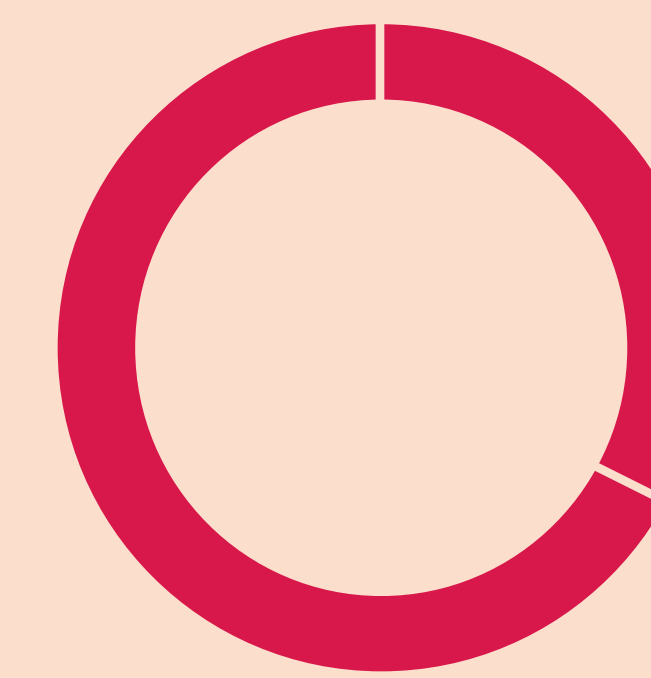
- Transports públics: 59%
- Equipaments públics: 11%
- Centres comercials, botigues, etc.: 30%



Vies d'intervenció

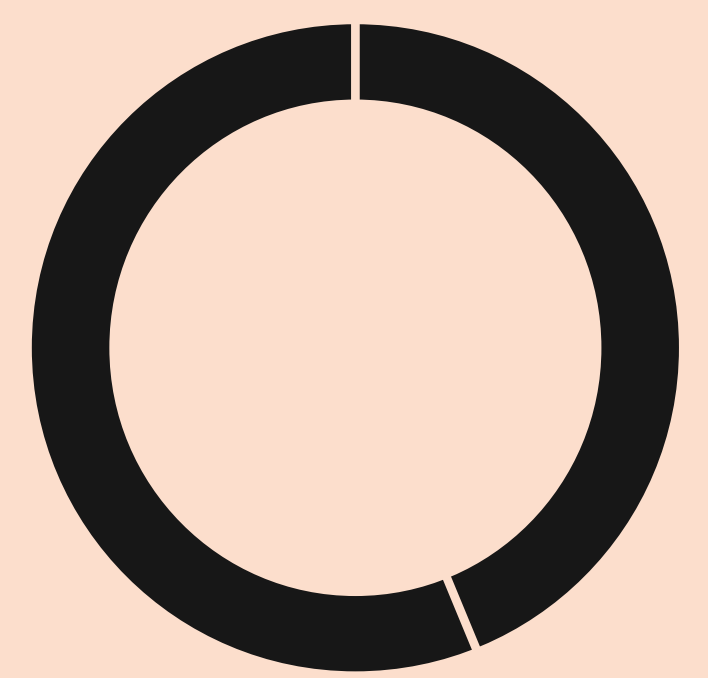
Casos nous

- Penal: 33%
- Intermediació: 67%



Del total de casos gestionats

- Penal: 44%
- Intermediació: 56%



Abusos i agressions per part de cossos de seguretat privada

Anàlisi

Un aspecte a destacar en relació amb aquest tipus de discriminació és l'impacte que tenen les xarxes socials en la seva visibilització. Enguany s'han donat diferents casos d'abusos al transport públic que s'han fet virals a les xarxes. Una popularització, però, que no sempre suposa una major efectivitat en la denúncia dels fets ni en la reparació de la persona afectada. A més, un altre efecte negatiu de la viralització és la banalització de fets que no deixen de ser greus vulneracions de drets.

De nou, veiem com el confinament ha afectat les dades. La situació d'excepcionalitat explica el descens del nombre de casos respecte a l'any anterior, passant del 12% al 6%.

És oportú fer referència a les identificacions racistes, ja que molts dels casos que tenen lloc als transports públics se solen iniciar amb una identificació discriminatòria, basada en el perfil racial de la persona a qui identifiquen. Aquesta situació pot acabar generant actuacions desproporcionades i gratuïtes. Fins i tot, agressions físiques que validen la intervenció per la via penal en un 33% dels casos nous i en un 44% dels casos gestionats.



Extrema dreta

En d'aquesta tipologia registrem els casos protagonitzats per col·lectius organitzats o membres d'aquest tipus de col·lectius. Normalment, es tracta d'actuacions totalment desproporcionades i amb agressions físiques. Durant aquest any el 1% dels casos nous corresponen a aquesta tipologia.



Casos

1 Situacions identificades



■ 1 assumida com a cas nou.

7 Casos gestionats



■ 1 demanda nova



■ 6 casos d'anys anteriors

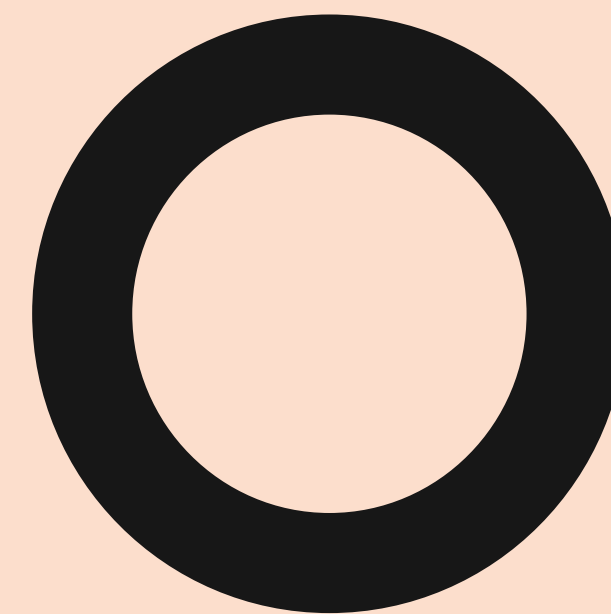
En relació amb el gènere

Nous

■ Dones 14%
■ Homes 86%

Gestionats

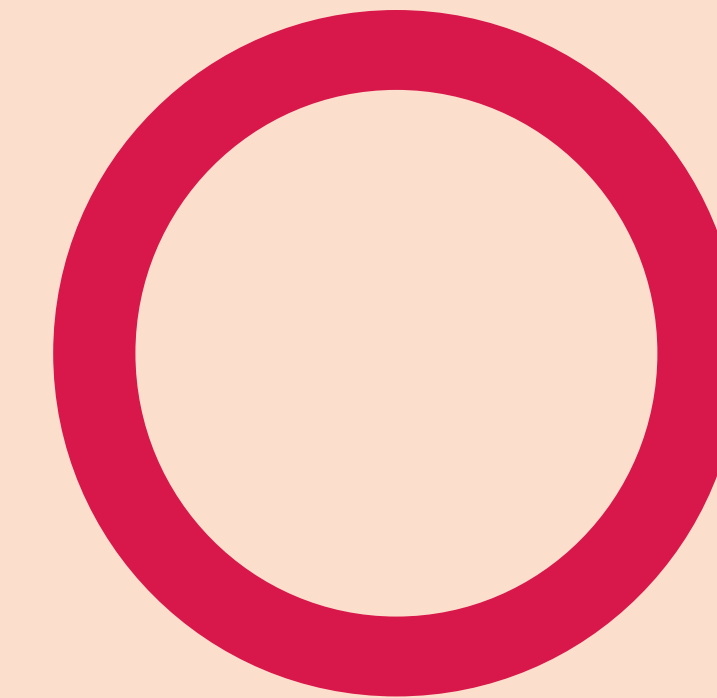
■ Homes 100%



Vies d'intervenció

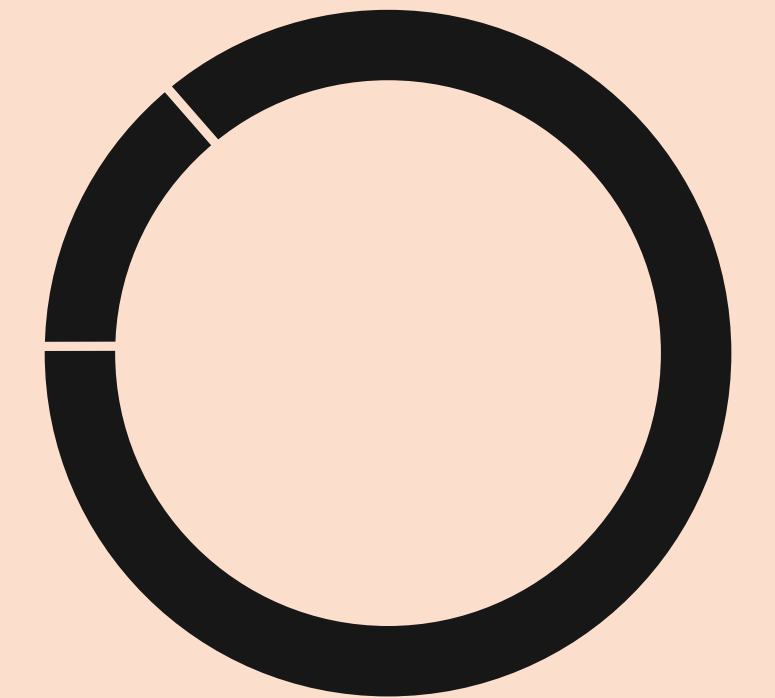
Casos nous

■ Penal: 100%



Del total de casos gestionats

■ Penal: 86
■ Intervenció directa: 14%



Anàlisi

Aquesta tipologia, en nombre de casos, té poc impacte i això dificulta fer-ne una anàlisi profunda. Enguany, hem registrat un cas nou, que s'afegeix als 6 d'anys anteriors. La gravetat i la tipologia dels fets fa que -en 6 dels 7 casos gestionats- l'actuació sigui per la via penal.

SOS RACISME

PER LA IGUALTAT DE DRETS
